

บทที่ 7 กิรินพนธ์

กิรินพนธ์ในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างไปจากกิรินพนธ์ในอดีตทั้งรูปแบบและเนื้อหา ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในด้านรูปแบบ มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น

1. ลักษณะ ความเปลี่ยนแปลงในด้านลักษณะในระหว่างแรก ๆ เห็นไม่เด่นชัดนัก เพราะเคยนิยมแต่งกาพย์ กลอง โคลง ฉันท์ ร่าย ลิลิต ฯลฯ กันมาก่อน หลังจาก การรับอิทธิพลตะวันตกมาแล้ว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ก็ยังนิยมแต่งกิรินพนธ์โดยใช้ฉันท์ลักษณะ ตามแบบเดิม ยังไม่มีการคิดแต่งฉันท์ลักษณะแบบใหม่ให้จริงซึ่ง ถูกใช้รูปแบบฉันท์ลักษณะ น้อยกว่าในอดีตด้วยข้อไป อ้างเช่น ฉันท์ ลิลิต ฯลฯ ไม่นิยมแต่งกันมากนัก เพราะแต่งยาก และจะแต่งให้ไฟเราะอิงยากขึ้นไปอีก ฉะนั้นหากมิได้เป็นการแต่งเพื่อประกวด หรือแต่ง เพื่อโอกาสพิเศษ เช่นเป็นบทอศิริราหงส์แล้ว ก็มักไม่ค่อยนิยมแต่งกันนัก อ้างไว้ก็ตามใน เรื่องการแต่งฉันท์ ก็หน้าบันทึกไว้ด้วยว่า มีกิรินแนวเพื่อริบบิลบางคันแสดงความสามารถในการแต่งฉันท์ให้มีเนื้อหาเพื่อริบบิลและมีคุณค่าด้านศิลปะการแต่งไม่แพ้กิรินนิยมแต่งฉันท์ใน อดีต นั่นคือ นายฟี (อัลัน พอลจันทร์) และจิตร ภูมิศักดิ์ นายฟีแต่งคำฉันท์เรื่องยาวเรื่อง "เรา ชนะແล้า, แม่ชา" โดยใช้สัทหุลวิกกิหรือฉันท์อันเป็นฉันท์ที่มักจะแต่งเป็นบทให้รัก และ กาพย์อานี กาพย์ฉบับ นายฟี เป็นกิรินที่มีฝีมือถึงขั้นนำออกชื่อจากคนหนึ่ง ดังตัวอย่างบางตอน ที่ยกมาประกอบให้เห็นดัง

อ้ออ้อมอี้งราวยะราวยะปี้ชู้จะทำ	บคณา
ทำไรจะสึงคล้ำ	
หนาญาจะมาญาแผลญาบีบมีญา	
ไชหานบี้ช้อห่า	ถ้าเห็น
อ้ออ้อมอึกมีและนិគ្រានចាមេះ	
គូអើអានវយបីន	ประโยชน៍
គោយាបីមិនដីគ្រានចាមេះ	
ទូកមែនិប្រាសុមាណ	ถ้าមី

ส่วนจิตร ภูมิศักดิ์ เป็นกิรินที่มีลักษณะเด่นที่แต่งคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ได้ แทนทุกชนิด ทั้งกาพย์ กลอง โคลง ฉันท์ ร่าย ลิลิต และกลองชาวบ้าน คำฉันท์ที่แต่งมี หลากหลาย หลายชนิด เช่น "วิญญาณสยาม" แต่งด้วยอิทธิสังฉันท์ 20 มีเนื้อความตอนหนึ่งว่า

ฝีกรากหายและทรายกระเทียมจะกลืน
 ตัวยั่งค์ไม่ลดตัวให้หดตัวนิน
 และหิว
 เปรตหิวตัวรู้ว่าหิวหรือหิวไว้ใจ
 อะหันนะแหวะมะฝ่าวะไมอย
 สพรัตนพริง
 ตาภิเกล็อกเดสือกอสอนมึง
 หังลันก์แลบให้สถานตึง
 และชรัญบิน
 กสอนกระเดือกนยอกข้อข้อนให้อิน
 กเลือคนองสูหิวจะกิน
 หีแดงแดง.....อ่าอ่าอ่า
เชือดแดงแดง
 แดงแดง

อย่างไรก็ตาม ร้อยกรองชนิดที่นิยมแต่งมากที่สุดคือกสอนแปด ซึ่งคงจะเป็นเพราะแต่ง ฝ่ายกว่าร้อยกรองชนิดอื่น ๆ ชนบทนิยมในการแต่งกสอนที่นิยมกสอนสัมผัสในแพรวพราวดาม แบบสุนทรีย์ อย่างเช่น กสอนของประยอม ของทอง จินดา บ้านเดลีอิว หิวสุน ทองถัว ประมาณ โภการหัก นิภา นาเจ๊หัน ซึ่งมีอักษรผลต่อเนาวัฒน์ หงษ์ใหญ่ ประวิตร ใหรือคน สุรศักดิ์ ศรีประพันธ์ หรือแม้ก่อนนักกสอนก้าวหน้าอย่าง อุชเชนี เป็นต้อง วรรณศรี หิวปัว นายดี ที่นิยมแต่งกสอนแปดด้วย ตัวอย่างเช่น

เหมือนระข้ามกาเกี้ยวแวระยัน
 กระทั่งกับบุญพาณิชทาง
 ชีวิตเรือนทางแทกกระชา
 เหตือแต่กายนอนชุมชนแผนพันธุ์
 เจ็บมากใหม่ ดวงใจ เมื่อปราณดับ
 ใจพื้นร้าวร้าวคลปัวไปสิ้น
 ไครกสอนร่างเรอไว้ได้รรัณฑ์
 อายหมายหมิ่นกสอนครัวกชาวิญญาเรอ
 มันประกายสดใสในใจพี่
 ในมาศิริรัตน์กัลินเสนอด
 ในสายลมพรมฉ่าค่ำร้าครัวญูเห้อ
 ในละเมอวิหคเรียกเพรียกอรุณ
 ในสายฝนโปรดสร้างหัวสถานทุ่ง
 ในใต้รังรุ่งรั่วเมืองและเนาบุน

ในราตรีให้ช้าเกือกกรุญ
ในแคมป์อุ่นอาบอิมอิมละไม ฯลฯ
(อย่าหมายเห็นกับครัวชาวีญญาเชอ : "อุชเซน")

ເບີນວະນານອານຸ້າທ່າງກອງແດດຫນາ
ທອດວາງຫາຍອດຮ້າມນ້າໄສ
ຂະຄານຮອບຂອບພ້າຄວາພໍວໃນ
ເພື່ອງພຽມໃຫຍ່ໃຫວະຍານຫາບປ່ອງກອງ

ເພື່ອງພຽມເຮືອເມື່ອສາງໜົມອກຈາງສີ
ຮະເຮືອຍີ່ເສີບສັດທັດຫາຍຫນອງ
ສາວເຊົາພາຍຫ້າຍເມື່ອງຫ້າເສື່ອມອງ
ຫຸ່ມກີພວ່ອງພຽມເກີຍວເກີຍແກ້ກັນ

ໄຊ້ຂອກພໍຍ້ວງທອງຫະນູອ່ອເຍ
ພຶກວາງເຕີວິກໍາເກີຍໄມ່ເຄຍຫວັນ
ຫວາດນີ້ໄລເຈົາໄນ້ຈິງມີ່ແຈ່ນັ້ນທີ່
ຈະເກີຍວັດເສື່ອກອງຄົນເທົ່ານັ້ນເຍ

ສາວສະເໜີແລ້ວເອີ້ນເອີ້ນເພື່ອໂອໜູ້ໄຊ
ຄອກໄສນວິນນາພີ້ມາເອີ້ນ
ຈະຄົດເກີວິກໍາເກີວິກໍາໃຈນູ້ໄມ່ເຄຍ
ກີໃຫນເຂົດຈະເຂີວເທົ່າຄົນເຈົ້າ

ເພື່ອງວັກແວ່ວແວ່ວຫວານກີງວານຫວິວ
ກີງຖຸກທຸກທຸກໄກສີໄກສີເກີນຢູ່
ນກຮ່າຍີ່ພ້າມາເຮືອງເຄີຍວິນຄູ
ສາວຫຸ່ມຄູຄອແນ່ງຮ່ວມແຮງງານ

ເຫັນເຈີງສົນຄະນາແກກແວງເງົ່າ
ຕຳກັບຫຼັນນັ້ນຄວາມເກີວິກໍາເກີວິກໍາປະສານ
ສ້າງຫຼັງຈານອ່ານົມກອຄສອນ້ານານ
ເຫັນຫຼັງຈານນອກອກອຸທານ-ຫວານຄມເກີວິກໍາ

(ຫວານຄມເກີວິກໍາ : ເນາວີດິນ ພົງໝໍໄພບູລື)

ຄວາມຄືຄອຍໃນຄ້ານລັນທັກຂະໜົງອອງກົງນິພົນຮີໃນປັຈຸບັນທີ່ເຫັນໄດ້ຫຼັມມີ ປະກາດທີ່
ປະກາດທີ່ທີ່ ອີ່ມີການນໍາເອາທຳນອງກອອນຂອງພຽມພື້ນບັນມາແຕ່ງ ອີ່ມີການເຊື່ອ “ຄູ
ເທິພ” ຊົ່ງນີ້ກັນວ່າເປັນກົງນິພົນແຮກທີ່ນໍາເອາທຳນອງພຽມພື້ນບັນມາປະຍຸກຕົ້ນຕ່າງໆ

ชีวิต แต่งไว้ทางบันทึกเพลงพื้นบ้านหลายชนิด เช่น บทที่ชื่อว่า “อัมเด็ค” (2480)

เราก็คุณ ต้องร่า เริงเข้าไว
จะบูดบึ้ง ทำไม่ “ไม่สดชื่น”
หัวเราะเป็น เส้นหรือชิ้ง ยิ่งครึ่งครึ่ง
อาถรรพ์ หมืนปี ตีใหม่ล่ะ
คงเย็บ เจ้าคง กบานชื่น
ไครօอก อาถรรพ์ ต้องรื้น เริงเฉย
เวทโลก โชคเรา เข้ามาเล่น
ต้องร่าเดิน เดินร่า ทำจังหวะ
ควรที่ห่าง อาย่างไร ไว้ระยะ
จะเป็นพระ หรือนาง อาย่างเทียกัน
คงเย็บ เจ้าคง อัญชัน
ไครเห็น ขบขัน คนนั้น อาถรรพ์เมย

๖๗๖

ใช้เพลงดุยধาญในบทที่ชื่อว่า “เกรดเรืองกาษ” (2472)

ดุยด้ายเมย
ฟองคำใหญ่ใหญ่ เป็นกำยกอง
เสียงกาษ์ก้าไว ให้เงินทอง
รู้บารัลไม่ต้อง เก็บยากรากน้ำ
กศิกรย้อยย่ออย ทำน้อตได้nid
ห่านน่าระอิค ระอ่า
เจักษ์ของรายใหญ่ ไม่มีครัว
เจ้าเครชรุ่นนา กรุงเทพฯ เมย ๖๘๖

ใช้เพลงพวงมาลัยใน “ประชาส่ามัญของรา” (2492)

เจ้าพวงมาลัยเมย
เจ้าร่วงพรุไป กับบกสายเป็นสูกจ้าง
ไร่นาหาไม่ ได้อาศัยเขาน้ำang
หรือมิฉะนั้นนาห้าง ก็หาที่ให้อุ่นเมย
(สูกคุ่) แรงงานไทย เจ้าศิริโภปจากนา
ที่คืนทวีค่า ตัวเจ้ากินนำอนชิง
เจ้าแรงงานเมย
เปลี่ยนจากงานบ้าน กล้ายเป็นงานสุกตะทุก

ป้อทองบ่อต่าน ป้อน้ำมันเหมือนดีบุก

บ้อผลอยผลอยสนุก หรือผลอยทุกชั้นตามที่ ฯลฯ

นักกลอนในรุ่นหลังได้ดำเนินเรื่องตาม “ครูเทพ” ในการนำเอาเพลงพื้นเมืองมาประยุกต์แต่งร้อยกรอง เช่น ผ้า เพลิงไทย กวีสมัย 2489-2501 อุจิคติ วงศ์เทศ ใบบุลลย์ วงศ์เทศ เนาร์คัน พงษ์ใบบุลลย์ สำหรับนักกลอนรุ่นหลังที่กล่าวมาดังนี้ เป็นการประยุกต์เอาเนื้อหามาใช้มากกว่ารูปแบบ เช่น อุจิคติ นำเอาเพลงกล่อมเด็ก คือเพลงวัดโบสถ์มาแต่งบทกวีคราวนี้ ซึ่งเจ้าขุนทอง ซึ่งหมายถึงวีรชนที่เข้าต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยสมัย 14 ศุกราคม มีเนื้อความว่า

วัดเอียง วัดโบสถ์	ศาสตร์โภนศ์เจิดตัน
เจ้าขุนทองไปปับตัน	ป่านฉะนี้ไม่เห็นมา
คงข้าวไสห่อ	ช้อเรือไปตามหา
เบาเกี้ยวสิ้อมา	ว่าเจ้าขุนทองตายแล้ว
นั่งร่องยอนต์เริ่รา	นั่งรถไฟฟันกแม้ว
สังเพียงแจ้วแจ้ว	ว่าเจ้าขุนทอง...เจ้าขุนทอง
เจ้าออกจากบ้าน	เมื่อตอนตะวันเรืองรอง
เจ้าหันมาสั่งน้องน้อง	ว่าพี่จะไปหลายวัน
ไปเพื่อสิทธิเชรี	เพื่อศักดิ์ศรีบางระจัน
ไอ้เจ้านกเขากัน	แล้วเจ้าขุนทองก็ลงเรือน
สะพายย่ามหาดเสี้ยว	ซึ่งใส่หนังสือแสงเดือน
หึ้งสมุดที่ลุมເດືອນ	ด้วยหอดคน้ำตาแต่เมื่อคืน
ขุนทองเจ้าร้องให้	อยู่ในเรือนจนดึกดื่น
ว่าดอกจ้าปีกบิน	ตกอยู่เกลือมเจ้าพระยา
สูกเอ้อ หนองอุกเอ้อ	หนองเจ้าอย่าเนยเชื่อนชา
แม่มาร้องเรียกหา	นี่พ่อมาตั้งตาคือขอ
เจ้าไม่ใช่นักการ	ที่เคียงประสารรั่วรออย
รูปร่างกิน้อยน้อย	เพราะเรียนหนองสือหลาบปี
แม่รู้ว่าสูกรัก	นั้นมีความกักดี
พ่อเกี้ยวว่าสูกมี	กตัญญูแผ่นดิน
แต่โครงเข้าจะรู้	เพราะไม่ใช่พระอินทร์
มนุษย์อาจจะได้อิน	แต่อานาจมาบังค่า
สูกบอกว่าสูกรู้	จึงสู้แบบหิงสา
แม่กับพ่อกรรมา	หลาดเพลราหดายเพล
ดอกไสบานเข้า	ໄວ่ดอกคัดเด้าบานเย็น

ออกพระราชบัญญัติฯ
ไม่มีร่างเข้าขุนทอง
แม้จะฟ้องก่ออาชญา

ก่อนถาวรไว้ยัง
มีแต่รัฐธรรมนูญ
แต่กฎหมายจูงใจอย

(วัดเอี่ยวัดโบสถ์ : สุจิตร์ วงศ์เทศ)

บทเรื่องการอภัยดันนี พิมพ์เผยแพร่เมื่อเดือนตุลาคม 2516 เป็นบทเรื่องของที่ปรึกษา
มากบทหนึ่ง เพราะมีความงดงาม เรียบง่ายทึ่งในรูปแบบและเนื้อหา การน่าเลือกฟังกล่อง
เด็กมาใส่เนื้อหาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมซึ่งเริ่มเป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักกอลอน
แนวเพื่อชีวิต ปรัชญา รัตนชา ได้นำเอาเพลงวัดเอี่ยวัดโบสถ์อีกเนื้อความหนึ่งมาแปลงเป็นไทย
มีความว่า

วัดเอี่ยวัดโบสถ์	ปลูกข้าวโพดสาด
ตามฝันนาแห่งผาก	หนุ่มสาวกจากผู้เฒ่าหนี
ໄอ้ำข้าวโพดสาด	แผ่นดินนี้จะไรบรา
เหมือนอกจะแตก	แผ่นดินแยกทุกสาขา
ลงร้อนผ่านผ่านมา	ราไวย์ป่าจะเผาเรือน
ผู้เฒ่าแห่งน้ำตาพราก	นิกซิงจากที่ลับเลื่อน
ก่อนสมศรีและบุญเชื่อน	จะจากเรือนลงบันได
เคยมีเสียงเขื่อยแจ้ว	ยามฟ้าผ่าฟ้องไส
เสียงไก่ขันกระซิ้นไก	ปลูกให้แบบป่าใบนา
คงข้าวใส่ห่อ	น้ำพริกพอเมื่องหน้า
ดูงไอกุ้งสูญนา	เมื่อถึงคราววันໄโ
รออีกไม่นาน	หลังไก่หัวนเนยไป
พ้าฝนช่วยอยชัย	น้ำเงี่ยสเนืองหนอง
ข้าวก้าวเดินใหญ่	ผสิใบเรืองรอง
ไม่นานก็ตั่งห้อง	ตีเหติองห้องเดิมคืนนา
พร้อมพรั่งพังเที่ยว	เก็บเกี่ยวหดดายเพقا
ยามสมหนារพัดผ่านมา	ทุกชาบค้าอิมເธิบໄຈ
ยามนี้ไม่มีแล้ว	เสียงเขื่อยแจ้วแจ่มใส
คงแต่เสียงร่าไฟ	ทุกหน้าใบทุกปลายนา
ไม่มีเคราะห์อุ่นเห้อ	ไม่มีหนุ่มสาวจะลงนา
อพยพจากบ้านป่า	ไปไข่ควันในตัวเมือง
เห็นแสงศิริวิไล	งามใช่วกวาข้าวเหติอง
คืนนี้เรียบเครบزرุ่งเรือง	ต้องอับเจาเพราะเจ้าชร

“อกເຍ້ອກຂາວນາ
 ຄົງຖຸເດືອນນາວຮັອນ
 ແມ່ນອນເຫຼີໄນ້ຕາມສາຍນ້າ
 ແມ່ນອນແສງໄຟໄວ່ແຮງທານ
 ເທົ່ອເທິກຄ່ອມ
 ອູ້ໃນເນືອງທີ່ແຄນຕັບ
 ອົບກະໂກນໃຫ້ເຈົ້າ
 ເຈົ້າໄປແລ້ວອ່າສັນກາຍ
 ໄດ້ອົກໄສນໄໄດ້ບານເຫຼົາ
 ເຫັນນ້າຕາທີ່ກະເຊົ່າ
 ຜູ້ເຟ່າຄරຸກ່າວຣັນ
 ຜ້າໄສຄວັບຫຼອດກາລ
 ແມ່ນອນຍາມຄໍາສີນິສາກາຫ
 ພອຄນ່ານັກໆງູບຕັບ”
 ເຂົ້າເນື້ອທອນຈົງສັບ
 ຈົງຂານຂັບອ່າເຄືອນຫາຍ
 ອົບກະຈະກູ່ເຮືອກຫຼູງຫາຍ
 ຈົງນ້າຍຫຼັນມາເປີ່ອນແປ່ງ
 ໄດ້ອົກຄົດເຄົາໄດ້ບານເຢັນ
 ສົງຂັບໜົມອນມານານເອຍ

(ບັກທີ່ເທິກຄ່ອມແໜ່ງທົ່ວທຸກ : ປະຊາຍູ້ ວັດນາ)

ໄພບູລູ້ ວັດທະນາ ກິນາເອາເພື່ອງກ່ອມເຕີກມາແຕ່ງໄໝມເປັນເພື່ອງກ່ອມຜູ້ໃຫຍ່ ຕັ້ງນີ້

ຫັກເຫົ້າເອຍ ມະນາວໂຄງເຕັກ

ຫຸນນາງນາເອງ ມາເລີ່ມຫັກເສົາ
 ໄຄຮົມສິ້ນເອາເທິກວົລຍື່ດ້ວຍເຫຼົາ
 ໄຄຮົມຍາວສາວໄດ້ສາວເອາ
 ນາເຊີດເຫວຍ ນາເຊີດທວາ ພ່ອມາເຊີດ
 “ໃໝ່ ຖ້ອງກີມາເກີດວ່າມສມັບ
 ຈະຮອ້າຫາພະບາງແສງດ້ານໄດ
 ກະບັນນ້າໄມ່ຄອຍໄຄຮະພ່ອນະ
 ເຮົາກີ່ານ້ອນນີ້ເນື້ອນ້າຫຸນນາງ
 ຕ້ອງບາດທ່ານກັບທີ່ໂອຕີປະປະ
 ອີກຄວາມແນ່ນອນໃນທາງພະບາງ
 ຈະເຂົ້າສະກິໄດ້ເປັນໄໄປ

ໂຄນີ່ນະໂລກຂອງຄົນທຸຈົກ
 ມີຫົວກຫຼາຂັ້ງທຶນສມັບ
 ນຽກສວຣົກຄ້ອງຢູ່ທີ່ໄດ
 ທວັນອະໄໄກກັບອິນທົງພຣາທນມນາລ
 ແຕ່ພຣະອິນທົງຕົວເຊົ້າ ຖ້າຍັງເຊີຍເຊື່ອ
 ເອາມື່ອເສື່ອບ່າງເສື່ອດຸ່ງຈານ
 ອັນຮພາສເຂົ້າທໍາມາຮອນຮາຍ
 ອັນຮພາສອຍ່າງຖຸນອສູ້ຕາຍ

เพ่องกบมัน ที่เนาวรัตน พงษ์ไพบูลย์ เคยนำมาแต่งและเป็นบทกวีที่มีชื่อเรื่องมาก
ที่สุดบทหนึ่ง คือ ศักดิ์ อะคราฟ นำมาใช้เนื้อใหม่อีกบทหนึ่งว่า

เจ้านกบมันเหลืองอ่อน
ค่าแล้วจะนอนที่ทรงในหิน
นอนให้หนักนอนได้
สุขทุกพุ่มไม่มีกีเดือนนอน
ลมพระพายชายพัดมาอ่อน ๆ
เจ้าเคยจรมานอนรังเออย
ตึกทึนศินน้ำต้างลงพร่างพฤกษ์
ระลึกเมืองนกสีเหลืองเจ้าอยู่ในหิน
คงหนาเวหนีบอ้างว้างที่กล่องไฟ
น้ำตาไหลห่วงหาและอาหาร
รินน้ำใจหายด้วยสูป้าสิก
ร่วมผนึกรวมพังตั้งต่อกันก่อน
ถึงแม้ว่าจะห่างไกลอยู่นาคร
ก็ยังซ่อนสำนึกເธືອເທືອປະຈຸບ
ขอโดยบิกความคืนร่วมวันสู่
ไม่หนูไม่ทึงว้างการฝึกฝน
ร่วมสร้างสรรค์เรียนรู้กับผู้คน
เสียงแห่งธรรมจะท่วมท้นเสียงแห่งมาร
นกใบทองประชาชัยในทุกแห่ง^๑
เมื่อลมแรงความโหคร้ายได้รายฝ่าน
เจ้ากีคงศินรังตั้งก่อนกาล
ร่วมร้องเพลงประสาณเสียงเสรี
ไอ้....เจ้านกบมันสีเหลืองอ่อน
ค่าแล้วจะนอนที่ทรงในหิน
หนุนพินแทบทนมอนกันนอนไป
อดคอยถึงวันหนุนซ้อมประชาชัย

(เจ้านกบมันเหลืองอ่อน : มาชา)

นักกษอนร่วมสมัยอีกผู้หนึ่งนำเอาเพลงกล่อมเด็กมาประยุกต์เนื้อหาใหม่อย่างได้อารมณ์
และสอนคัลลั่งกับเนื้อความ ดังเช่นพราหมนาว่า

นกเข้าออก
ขันแต่เข้าจนเย็น
ขันເບີດແມ່ຈະພົງເຫີງເຄື່ອນ
ເນື້ອເຍັນເຂົາຄົນເຕີວເອຍ
ໄອສະເໜ້ ໄອສະຫາ ນອນຫັບທາເບີດຄູກແມ່ເອຍ
ນກເຂົາຂັ້ນມີວານນີ້
ຄູກແມ່ຢັ້ງທີ່ເຫັນຄູກເວົ້ອ
ນກເຂົາຂັ້ນວັນນີ້ໄຍ້ເລີຍເນົາ
ໄມ່ເອົ້າຈາໄຟແມ່ພົງ
ໄອສະເໜ້ ໄອສະຫາ ໂຄຮ້າກາງຈ່າຄູກແມ່ເອຍ
ເຈົາໄນ້ອື່ນໄນ້ຫົວ
ໄນ້ອື່ນອ້ວເຫັນແຫຍ່
ເປັນໄປໄປຫົວຄູກແມ່
ຄູກໄມ່ຍອມອື່ນແຕ່ວັນວານ
ໄອສະເໜ້ ໄອສະຫາ ຄູກຈໍາໄຟໄຟໄຟການແມ່ເອຍ
ແມ່ອອກໄປກໍາງານຕອນເຂົ້າ
ປ່ອຍເຈົາເຖິ່ນອຸ່ຽນບ້ານ
ແມ່ດ້ອງອອກໄປກໍາງານ
ຫາເງິນມາເສີ້ງຄຣອນຄຣວ
ໄອສະເໜ້ ໄອສະຫາ ນ້າຄາແມ່ນອອງහັນ້າ ຫາຄູກໄມ່ພົບເລີຍ
ຮອຍນົດົກໃຫຍ່ ເຄຣະຊີໄຈຮ້າຍບັນຈິວ
ຮັນຄູກແມ່ສ້ອຍປຶ້ມ ຮອຍນົດົກບັນຫຼວຫາຍໄປ
ໄອສະເໜ້ ໄອສະຫາ ໂຄຮ້າຂ້າວ້າໃຈຮ້າຍຈິງເອຍ
ນກເຂົາເອຍ
ขันแต่เข้าจนเย็น
ขันເບີດໄມ່ມີໂຄພົງເຈົາເຄື່ອນ
ເນື້ອເຍັນຂອງແມ່ຈາກໄປແລ້ວເອຍ

ວິຮະ ຕີຣອາຫາວັດນາ ນ້າເອົາບທອກສ້ອຍທີ່ທ່ອງຈາກນີ້ໃຈມາແປ່ງເນື້ອໃໝ່ໄທຍໍສະກ້ອນ
ໄທເທັນຄ່ານິຍົມໃໝ່ ດັ່ງເນັ້ນ

ເທິກເຂົ້າເທິກນ້ອຍ ອຳນາຈເຂົ້າຂັ້ງຫ້ອຍເວົ່ງເສະຫາ
ເນື້ອເຕີບໃຫຍ່ເຈົາຈະໄລ້ມີໜ້າຄາ ເປັ້ນບຸນຍຸາໂອນປົ້ອງປັກຄອງໝາ

เป็นเด็กเด็กเชือดผู้ใหญ่เอาไว้ก่อน
 ประเทศาติเป็นของคนทุกคน
 แนวอ่อนแวยเหมือนฯ
 กระดิกน้ำที่เต็ยวัดขึ้นมา
 รู้จักสองผลลัพธ์ต่อตัว
 ควรนับว่ามันมีอัชั้นคู่
 ส่วนแห่งจันทร์เจ้า ซึ่งเคยร้องเล่นสมัยเด็ก ๆ ในวันพระจันทร์เพิ่มดวง ก็ถูกประพิธิ์
 นุสิกเกษม นำมาแปลงเนื้อใหม่ว่า

จันทร์เจ้า	ขอข้าวราคแรก
ขอข้าวค่าแรง	ให้กับพ่อข้า
ขอเสื้อผ้า	ให้น้องสักชุด
ขอสมุด	ให้น้องได้เรียน
ขอหนังสือเรียน	ให้น้องได้อ่าน
ขอเมือง	ให้ข้าทำเสียงซีพ
ขอเรื่อง	แก้ไขด้วยเด็ก
ขออีํเด็ก	ความทุกข์ยากกว่านี้ເຍ

เนาวัติน พงษ์ไพบูลย์ เป็นนักกลอนร่วมสมัยอีกผู้หนึ่งที่นำเพลงพื้นบ้านมาประยุกต์
 ใช้มาก เช่นใน ข้าม้าชนเมือง และ ค้าขายด มีเพลงที่น่าสนใจ เช่น เจ้ากระหาด
 เจ้าทุนทอง (วัดใบสด) จันทร์เจ้า เป็นต้น

ประการที่สอง คือ ไม่เคร่งครัดในฉันทลักษณ์ตามแบบแผนนัก เช่น จำนวนคำอาจ
 จะมากกว่าหรือน้อยกว่าที่กำหนด ไม่เนรมัติสัตในแพรวพราวอ่างถุงทรงรู่ คงแต่เสียงสัมผัส
 นอกเอาไว้ แต่เสียงสัมผัสในบางครั้งก็ใช้เสียงสามัญหรือเสียงเดียวกัน ทำให้ไม่รู้ว่า ในคำนั้นที่
 ก็ไม่มีคดเสียงครุตุตามแบบแผนตายตัวนัก อย่างเช่น จิตร ภูมิศักดิ์ หรือ ภิการเมือง ให้คำ
 อธินาอยการแต่งฉันท์ของเขาว่า “สักทุกเริกกิจกิจฉันท์ที่ใช้นี้ ถือก็ค่าครุ-สหหรือค่าเสียง
 หนักเสียงเบาตามการเปลี่ยนเสียงพุคในชีวิตชีวะแบบเดียวกับการออกเสียงพยางค์หนักพยางค์
 เบาในภาษาอังกฤษ ผู้แต่งมิได้มีบทตัดครุ-สหแบบที่ถูกปร่างอักษรเป็นเกณฑ์ ดังที่นิยมกัน
 ในยุคหลัง ๆ นี้ ทั้งนี้ เพราะคำฉันท์มีรัศมีประพฤติเพื่อแต่งไว้ให้อ่านทดสอบระหว่างหนักเบาโดย
 ออกเสียง ไม่ใช่แต่งไว้ถูกปร่างอักษรเบื้องไปในนามเป็นแท้ ๆ ด้วยค่า หัสกเกณฑ์ที่ผู้แต่งมีขึ้น
 เป็นของเก่าแก่ตั้งเดิมในมาตรฐานคีของเขา คือเคยเป็นหลักที่มีคือนิยมมาแล้วในหมู่กรี
 สำคัญ ๆ สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นที่นิยม “สมุทรไอยุคามฉันท์” ซึ่งนักถือว่าเป็นที่รู้จักเรื่อง
 ธรรมชาติของเสียงในภาษาไทยน้อยกว่าท่านภรีเหล่านั้น นักกล่าวหาไม่เมื่อเวลาท่านภรีครับ

กรุงศรีอยุธยาแต่งฉันท์ชัย ๆ “ไม่เครื่องครัวต่อคุ-ลุ อนาคตหนอ!”; คำอวย่างของรัชการองที่ไม่เครื่องครัวฉันท์ลักษณ์ด้วยประการท่าทาง ๆ มีดังนี้

ปัญญาเม่ายที่นี่หรือ
อย่างที่ให้หูหราความเท่าได
ฉันมาฉันเห็นฉันแพ้
เพลงที่นี่ไม่หวานเหมือนบ้านเรา
นี่จะให้อะไรกันบ้างไหม
แม้นท่านมิอาจให้อะไรเลย
ฉันเยาร์ฉันเขษาฉันท์
ฉันหวังเก็บอะไวไปมากน้อย
จะเม่งชื่อได้ที่ไหน
จะให้พ่อขยันนามแผลเอา
บินแต่เสียงด่าว่าโง่เง่า
ใครไม่เข้าถึงพอเจาเข้าเสีย
มหาวิทยาลัยใหญ่โคเเวอ
นานนิ่งเฉยอย่างบ่นอย่าโวยวาย
ฉันจึงมาหาความหมาย
สุดท้ายให้กระดาษฉันแพ่นเดียว
(เพลงเพื่อนแห่งสถาบัน : วิทยากร เรืองฤทธ)

เมื่อวิสาหะภานักการเมือง
เหาว่า ฉันเชื่อง....และไว้เดียงสา
และเมื่อคุยกับนักวิทยา
เหากว่า....ฉันเป็นเด็กมีปัญหาอันมีคิดมีค
แล้วฉันได้สนใจกับคนที่มีเครื่องแบบ
เหากว่า....ฉันໄรมแนดีค
และเมื่อฉัน....ให้รู้ซักกับนักธุรกิจ
.....เข้าไม่ถูกถัว.....เข้าไม่ถ่ว
เพียงแค่อืม.....
บังบอกร่างกายชา
อะไว้กันนักกันหนา
.....เขายอกไก่ก้าไว.....
.....ตั้งนั้นฉันจึง
.....รัก.....ออกไม้
แล้ววิงหนีความรัก....ให้ไกลแสนไกล
 เพราะไม่อยากให้....ความรัก....ซึ่งจุดจุบเชย

(คนรักดอกไม้ : อ้ออ)

^๑ กิจกรรมเมือง (ภาค ภูมิศาสตร์), รวมบทกวีที่บรรยาย กรณีประชารัตน, พาราณา : กทุนการสนับสนุน-ธรรมชาติศาสตร์, 2517) หน้า 27-8.

ฉันเป็นคนร้าเหว
 ร้อนเรื่องยุ่นสังคมที่น่าเบื่อหน่าย
 ฉันเป็นคนใช้คำร้าย
 แม้แต่บ้านสุขสนับยกไม่มี
 ฉันไม่เคยมีอะไรในโลก
 นอกจากเหตุร้ายใจไปทุกที่
 ปราศจากอิสรภาพเสรี
 แสงชีวิตไม่ตรึง.....มีน้ำใจ
 ฉันมาและคงไปในวันหนึ่ง
 วันซึ่งไม่มีใครร้องให้
 เกิดมาต่อสู้แล้วก็ตาย
 ชีวิตมีความหมายแค่นี้เอง
 ฉันเป็นเพียงคนไร้ค่า
 นาเพื่อจะถูกบ่มแห้ง
 ความท่อนเก่าร้าวรันทดเป็นบทเพลง
 จะบรรเลงในวันฉันจากไป.....

(ฉัน..... : อรุณ)

ดอยกาห្មោះ--หน้า
 ล้านนาเพราะ ลม--ฝน
 ข้าใจ--น้ำตาหล่น
 ร้อนรนเพราะแฉดเผา
 คิดถึงผู้ปักป้อง
 เคยคุ้มครอง แต่ก่อนมาทำ
 ร้องให้ น้ำตาพร้าว
 ป่วยร้าวและ น้อใจ--

(ดอยกาห្មោះหน้า : ทองถุง)

ตัวอย่างต่อไปนี้จะเห็นได้ว่า ร้อยกรองร่วมสมัยบางบทมีลักษณะคล้ายร้อยกรอง
 ปนร้อยแก้ว อาศัยเพียงสัมผัสเชื่อมโยงแต่ละวรรคเท่านั้นที่บอกให้รู้ว่าเป็นร้อยกรอง นอกเหนือ
 น่าสังเกตได้ว่า ร้อยกรองที่นิยมแต่งในปัจจุบันคือภาพย่อๆ และกลอนแบบ แต่บางบทก็ไม่
 อาจบอกได้ว่าเป็นร้อยกรองชนิดใด เพราะแต่ละวรรค มีจำนวนคำไม่แน่นอน ตั้งแต่ 2-8 คำ
 การลงสัมผัสระหว่างวรรคก็ไม่ตายตัว ที่สำคัญคือไม่มีสัมผัสระหว่างบท เช่น

ເສື່ອງປິນຕັ້ງ	ຕໍາຫຶ່ງໃຫ້ຂັບປິນ
ນັກຮນຈົງຊຸກເກີນ	ບື້ອົນຂ່າຍຄູ
ກະສຸນຕັ້ງໜຶ່ງນັດ	ນັດນຶ່ງຈຳກູ
ວ່າຄັ້ງຕູ້ຕາຍໜຶ່ງຄຸນ	
ເສື່ອງກອດອົງຕັ້ງ	ຕໍາຫຶ່ງແລະສັງຫຼາ
ກອງທີ່ພະຍາຍາຮາ	ມີາຫັດຫຼູປະຫານ
ສັງຫຼາຍານຈາກຄວາມຕາຍ	ຫ່ອນຄວາມໝາຍປົງປັດ
ສັງຫຼາຍາຕີອສັດຍ	ກຳຈັດໄຫ້ສິນດິນ
ເສື່ອງປິນຕັ້ງ	ຕໍາຫຶ່ງໃຫ້ຂັບປິນ
ນັກຮນຈົງຊຸກເກີນ	ບື້ອົນຂ່າຍຄູ
ນິ້ນໄຟປາສີເໜົວ	ນິ້ນແນ່ເທິງຈົດໃປ
ຈັນປິນເຄີນທາງໄກລ	ແລ້ວສັກວິນ....ຈະກຳສັບຄືນ

(ສັງຫຼາຍານຄວາມຕາຍຈາກກູພານ : ລວ.ຈັນທາງຕີ່)

ຫຸ່ມສາວ
ວິ້ນແວວວາວຂອງຫົວໃຈ
ປະກາຍໄຟວານວິຈິຕ
ຍັງຄົງຄວາມຕັກດີສີຫຼີສູງຄ່າ
ບວິສຸກຫຼີສົດໄສ
ຄວງໃຈຄວງຄາ
ກສັ້າທີ່ຈະພື້ນຜ່າ
ອາຫຼວມ
ຫຸ່ມສາວ
ນ້ຳໄອເຈົາຍັງຄືນຄ້າ
ຊຸມນໍາ
ຕ້ວຍຄວາມເປັນມີຕາ
ເສັ້ນທາງໄກລ
ໃນຫົວໃຈ
ຍັງໄມ່ມີຄມືດ
ຫມດຫວັງ
ຫຸ່ມສາວ
ເຈົາຕີ່ອພັ້ນ

เจ้าคือความหวัง
ดวงดาวยังเป็นของเจ้า
บ้านเมืองนี้
มีความป่าครื้ว
เปลี่ยวเปล่าเหงาเคร้า
เก็บทุกดาวย่าง
เจ้าคือความสุดชั้น
ซึ่งยืนเหนือความอ้างร้าง
เป็นแบบอย่าง
สรรค์สร้างความดี
เจ้าคือดอกไม้
สดใสกตินสี
บนแผ่นดินที่
แสงแห้ง
เจ้าคืออาหาร
เจือนเป็นแป้ง
แต่ผู้พิวไหโยโรงแรง
อุดอยาก
เจ้าคือกำลังใจ
ในความทุกข์ยาก
ห้ามกذاงความมีด้มด้นมาก
ยากเข็ญ
หนุ่มสาว
บนถนนทางปึกดาวสำคัญ
เจ้อย่าหลบตีเร็น
เอาความเคราเป็นเพื่อน
ขอให้ความหว่าวร้า
เปล่าเปลี่ยวเอากอดตื้อยเคลื่อน
ความเหงาเคราตอนเดือน
เหมือนความหลัง
หนุ่มสาว
เจ้าคือพธัง

เจ้าคือความหวัง
ความคาดยังเป็นของเจ้า

(หนุ่มสาว : เดือนจิต นาครังค์)

ที่มหาวิทยาลัย
ประชาธิปไตยกำลังบ้าน
พ่อ ชัมเมอร์นี้ ลูกไม่กลับบ้าน
จะไปช่วยงาน
เผยแพร่ประชาธิปไตย
ที่บ้านนา
น้ำตาพ้อให้掉
ความคุ้สุกท้ายกำลังถูกอีกไม่
ก่อนประชาธิปไตยจะมา

(เสียง เกียรติบุญญาฤทธิ์)

สังกัดการประพันธ์ร้องอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือ กlossen วารสารทางกราฟฟิกและกlossen สหรือกlossen ที่ใช้คำเรียบง่าย แต่ลงมือหนักคำท้ายถัวคำเดียวกันเพื่อเน้นเนื้อความเป็นการเล่นคำในสังกัดนี้ที่น่าสนใจ บทที่มีชื่อเรื่องของวัฒน์ คือ กล้วย และเด็กชายเกษตรนัก และเด็กหญิงบุญเย็น เป็นกlossen ที่เด่นในด้านศิลปะการแต่งถัวคำการเล่นคำ และเด่นที่เนื้อความในแนวเพื่อชีวิต

บ้านฉันอยู่ช้อย	ชื่อช้อยตันกี้ล้วย
บ้านบ้านมีดึง	พังช่อนกินกี้ล้วย
ลิงอยู่ในสวน	สวนไม่มีกี้ล้วย
ก่อนนอนทุกวัน	ฉันชอบกินกี้ล้วย
ฉันมีเงินใช้	ฉันใช้ช้อกส้ม
ซ้อมมาหรือใหญ่	แยวน์ไวกินกี้ล้วย
เข้าออกทำงาน	ทำงานแลกกี้ล้วย
กลับมาตอนเย็น	ไม่เห็นมีกี้ล้วย
ตลาดยังห้องพิว	ฉันหัวหาอกส้ม
หันหนาเห็นดึง	ลิงตือหัวกี้ล้วย
ฉันไม่โหลง	เดะลิงแม่กี้ล้วย
ไม่โหเตือแม่	มีแต่เบือกอกส้ม
ฉันรู้ความจริง	ลิงเปล่ากินกี้ล้วย

เพื่อนบ้านหลายคน	เห็นคนลักกลัวอย
เป็นคนบุดดิน	ไม่ชอบกินก้าว
ถูกเล็กของเข้า	กินข้าวบดกลัว
เข้าเป็นคนจน	จนไม่มีก้าว
ถูกเล็กพิวนัก	เข้าจึงลักกลัว

(กล่าวโดย : วัฒน์ วรรณยงค์)

ฉันเป็นคนมาเป็นเด็กตี้ โควันฉันก็จะเป็นเด็กตี้
 พ่อแม่คงอยู่และทุกวัน ฉันสบายดี
 แกล้มอุ้ยห้องยุงพุงปลีน เพราจะฉันกินเนื้องดีดี
 มีหมูมีเห็ดเปิดໄก กินไข่ไปรีดินมากมี
 เวลาจะเล่นก็ตี เวลาจะยืนก็ตี เวลาจะซื้อชิ้นส่วนติดน้อน สายดี
 ฉันเรียนในโรงเรียนหลังใหญ่ และต่อมหาตี้ขอเข้าดี
 พ่อฉันร่วงหลายล้านบาท ผูกขาดของแพงหนึ้น
 อนาคตของเด็กชายเกษตรนก จะเป็นนายกรัฐมนตรี
 ฉันเป็นอุยกุชานา พ่อแม่ทำนาเก่งดี
 ปฐกข้าวครากตัวต่ำๆ เหงื่อไหลหงั้นตัวหงั้นปี
 ตัวฉันพุงไรกันแป๊ว กินกลอยกินเนื้อที่มี
 หินหอยกินปูกินปลา กินเฉพาะว่าหามาผู้ดี
 เวลาหน้าหนาวเข้มขึ้น ผ้าห่มลักษณ์ไม่มี
 ยามนอนต้องนอนข้างนอก ตอนนั้นห้องดีงามที่
 เวลาจะยืนนาสัน กีแรงมันไม่ค่อยมี
 เรียนที่คาถาหัดดังคำไห่ ไก่ไก่ไสบักสิ
 โควันจะเป็นชานา ฉันคงหมดคนมีหนี้
 อนาคตของเด็กหูงบุญยืน อชาต้องไปเป็นไสเกณ

(เด็กชายเกษตรนกและเด็กหูงบุญยืน : วัฒน์ วรรณยงค์)

ประการที่สาม การสร้างฉันทลักษณ์ใหม่ ต้องได้ก่อสร้างมาแล้วว่ามีการศึกษาในเรื่อง ฉันทลักษณ์ฉบับบางครั้งไม่อ่านออกได้ว่าเป็นเรื่องของชนิดใด ต้องมาได้พบว่ามีการสร้างฉันทลักษณ์แบบใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่จะได้รับความนิยมเช่นฉันทลักษณ์ของเดิมหรือไม่ กาลเวลา จะเป็นผู้ตัดสินรูปแบบของฉันทลักษณ์ใหม่นั้น วิทยา วงศ์ตีไทย รวมรวมไว้ 6 แบบ และที่

* ไทย วงศ์ตีไทย, "รูปแบบใหม่ของฉันทลักษณ์ไทย" วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับการทดลอง ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน), 2522 หน้า 50-62.

ผู้เขียนพนอึก 1 แบบรวมเป็น 7 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 บทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคละ 10 คำ คำสุดท้ายของวรรคในแต่ละบทมีเสียงสัมผัสกัน แต่ละบทเป็นอิสระไม่มีการเข้าติดหรือสัมผัสระหว่างบท การแบ่งช่วงจังหวะการอ่านในแต่ละวรรคไม่แน่นอน แล้วแต่ใจความ บางวรรคอ่านได้ช่วงเดียว บางวรรคอ่านได้ 2-3 ช่วง ดังตัวอย่าง

อ่านอาจเป็นความไฟฝันของอุกผู้ชาย
ใครมีอำนาจคนนั้นก็มีแต่ความสุข
ทั้งชายหญิงในความจริงของทุกวันนี้
อุ้มหายสูบบุหรี่กินเหล้ามากันหน่าเหงอะ
แต่ละคนอยากโถให้ญี่เพรະ"ได้โอกาส
อุดมคติอุดมการลัวงานของคนรัก
ชีวิตทุกคนวันนี้ไม่ค่อยมีที่หมาย
สองเตอร์รี่ซึ่งมีซูกทุกแห่งทุกหน
หนังสือน้ำเน่าหาญเคราอ่านแล้วสุนใจ
อ่านอาจเป็นความไฟฝันของอุกผู้ชาย

สำหรับอุกผู้หญิงความจริงที่สวยสนาย
ส่วนใครที่สนใจคนนั้นก็หายทุกๆ
ทางที่เปลี่ยนเส้นทางที่หวังไม่มี
อุ้มหญิงเอาแต่ตั่งหน้าก้าปากเลอะเทอะ
หนทางหาทิศทางที่เป็นไม่พลาด
สำหรับคนฉลาดนั่นหรือให้เชื่อดัง
หลุยส์สันหวังทั้งอุ้มหญิงและผู้ชาย
เหล่ายานุรักษ์ของชนเผ่าไม่หัน
โรงหนังก็ตั้งหน้าฉายแต่กำลังภายใน
สำหรับอุกผู้หญิงความจริงที่สวยสนาย

(อ่านจากความสวยงาม)

แบบที่ 2 บทหนึ่งมี 3 วรรค วรรคละ 5-7 คำ คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสัมผัสกัน แต่ไม่มีการสัมผัสระหว่างบท ช่วงการอ่านขึ้นอยู่กับข้อความ แต่โดยมากมีเพียงช่วงจังหวะเดียว เพราะในแต่ละวรรคใช้คำน้อย ตัวอย่าง

หญิงชาวอเมริกัน
ถนนเต็มไปด้วยรอยน้ำ
และแก้มไม่อ่าจื้ามันพัน
แก้มรอ ๆ ๆ
ไม่รู้จะทำอย่างไรดี
ถนนมีแต่รถร้าบบี
เด็กหนุ่มนักการครองไฟแคง
แกรูดีกิว่าหมันแปร์ว
เพราะไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง
แกเดินตามที่เขาซื้อไป
เดินไปค่อนข้างไกล
แล้วหยุดอยู่กลางกอสุ่มคนใหญ่
ตั้มภาระที่ติดตัวมา

เป็นกระบุงและตะกร้า
 ซึ่งทำให้แกะเข้าช้า
 เมื่อสัญญาณไฟเพิ่มบนอก
 ทุกคนที่ยืนมองพุงตัวอกร
 แกห้าไม่เป็นพระราชนิรันดร์
 แกอีกอีก เว่น ๆ งา ๆ
 เลยถูกเข้าชนตะกร้าตก
 จึงก้มลงเก็บเข้าของที่หลง
 พอดีบเชือจเรียบร้อย
 หญิงชาวใต้ต้องคงอย
 สัญญาณข้ามถนนเปลี่ยนป้อม
 คนทะยอยมารวมกันอีก
 แกจ้าต้องห้ามตัวปลีก
 เห็นอนว่าก้าสังหลบหลีก
 แกก้าวข้าวของจะหาย
 ต้องมองข้ามอีกข้าง
 ฉันเดียวันหญิงชาวบังไม่ได้ข้ามถนน
 ครับ แกยืนอยู่ตรงนั้นข้ามไม่พัน

(หญิงชาวบังไม่ได้ข้ามถนน)

แบบที่ 3 แบบนี้คั้นถ่ายกลอนแปด บทหนึ่งมี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 ส่ง
สัมผัสไปปั้งคำให้ค้านหนึ่งในวรรคที่ 2 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2-3-4 สัมผัสถัน แต่ละวรรค
บรรจุค้าประมาณ 10 คำ การแบ่งช่วงจังหวะไม่สม่ำเสมอ กันในแต่ละวรรค ขึ้นกับเนื้อความ
ถูด้วยป่า

ฉันได้อินเสรมคำพูดประโภคันน	พังคูบันเต็คงานน่าเกรงขาม
“ผู้พิพากษาเยือนที่ศรีนีปปานนีอ่อนความ”	โครงการได้ก้าวหน้าหรือว่าไม่งาม
ฉันยังจำได้ สมัยเมื่ออยู่โรงเรียน	คู่ควรให้เรียน แหมเรื่องกอบไว้น้ำ
อ้อ นึกออกแล้ว เป็นชื่อของวิชา	ก็เรียงความความเรียงແล้าแต่โครงจะว่า
“เรียงความเป็นข้อความที่เรียนแต่ง	ปัจจุบันที่นักความรู้ประสนับการณ์
และอย่างอื่นอีกແล้าแต่โครงจะช้านาญ”	ยังจำได้ คู่ผู้สอนพูดเพื่องอ่อนหวาน
“เรียงความมีสามส่วนด้วยกัน	ที่สำคัญคือใจความหรือเนื้อความ

อีกสองที่เป็นคำนำและคำตาม
ฉบับไม่สังเขป เศรษฐศาสตร์สองมือแต่ง
ไม่เห็นยากไม่เห็นล้ำากจะไร
ปัจจุบัน ฉบับนี้ก็มีข้อสองสัญ
 เช่นเรื่องไหนเก็จเรื่องไหนจริง
 จริงหรือผู้พิพากษาเวลาตัดสินคดี
 ทุกอย่างต้องเป็นไปตามครรลอง
 ฉบับนี้ก็ใช่วิชาเรื่องความ
 บัน្តោះเป็นตัวโกหกตลอดจนเสียจนล่าด
 คำพิพากษาวิชาเรื่องความถ้าฯ ฯ กัน
 ให้รู้มีเงินกิจกรรมที่ตัดแปลงแก้ไข
 ฉบับได้ยินเสมอ คำพูดประโคนนั้น
 “ผู้พิพากษายื่มตัดสิน”ไปตามเนื้อความ”

ผู้คงสัญญาโดยให้ไว้ต่อถ้า
 ตัดแปลงความคิดเป็นสัญญาที่ใช้
 เช่นฯ ลงไว้ คะแนนเดียวครุกให้
 แคลงใจอะไรต่ออะไรไว้ทางสิ่ง
 และเรื่องผู้พิพากษาอีกน้ำสังสัยยิ่ง
 ตัดสินไปตามที่ที่มันถูกต้อง
 ทุกอย่างอย่างล้าไม่มีอะไรมัวหมอง
 ให้รู้กิจกรรมที่แต่งเปลี่ยนเป็นคนสามารถ
 แผ่นอน เก่าไว้คะแนนดีไม่มีรันพลาด
 เพราะเนื่องความนั้นมันของปัจจุบันตั้งไว้
 ข้างหน้ายกเท่าฯ เป็นยืนเรื่องให้
 พึงคุณน้ำดีเจน ไม่จำเป็นต้องถาม
 แต่สำหรับฉบับ ขอสงสัยและไม่เชื่อถาม

(ผู้พิพากษาและวิชาเรื่องความ)

แบบที่ 4 แบบนี้บทหนึ่งมี 4 วรรค วรรคละ 5-9 ค่า การสัมผัสจะแบ่ง 4 วรรคนี้
 ออกเป็น 2 คู่ คือ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสถูกไปยังคำที่ 2-6 ของวรรคที่ 2 วรรคที่ 3
 และ 4 ก็เป็นเช่นเดียวกัน และคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ 4 สัมผัสถูกกัน ไม่มีสัมผัสระหว่างบท

มีมหาเศรษฐีที่ไหนบ้าง
 ในมันกองอยู่หน้าห้อง
 ดูตาครับ มหาเศรษฐี
 กินอาหารถูกสุขสักขานะ
 พากษาไม่เข้าโรงนวด
 แต่ร่วมเมียคนละหลาย
 มหาเศรษฐีแลกทุกอย่าง
 ในนี้ขอพากษาจะแก่
 ครับ มีบางคนร้าเหว่ เหงา
 อ่ายหงส์เข้าใจมิดไป

อ้างว้าง แก่ และหงส์
 อ่าไปปั้งงะยกคุณดู
 พากษาไม่หมอกดอยแนะนำ
 ออกกำลังกายประจำ
 ไม่รู้จักดูดสุรา
 หึ่งไม่ต้องส่ายเสาะหา
 ด้วยวิธีต่างฯ ที่ไม่พิสูจน์
 และหงส์เปลี่ยนท้องมาน
 นั่นเพราดเข้าแต่เศรษฐีธรรมชาติ
 เข้าไม่ใช่เศรษฐีที่ “มหา”

(มหาเศรษฐี)

แบบที่ 5 บทหนึ่งมี 4 นาท นาทละ 4-5 ค่า คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสถูกคำสุดท้าย
 ของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสถูกคำสุดท้ายของวรรคที่ 4
 หนุ่มสาวคือชีวิต ร้อนเร้าเผาใหม่

เป็นหัวความคิด	และเป็นโคมไฟ
หนุ่มสาวชี้ทาง	แสงไปทางหน้า
เดียงกันสรรค์สร้าง	กับปวงประชา
การะคนหนุ่มสาว	เบื้องหน้าอนาคต
ชัยชนะอินยา	ก้าวข้ามงามมหัศ
ยินหยัดเพื่อสังคม	รุคหน้าอย่าห้อย
ลั่งอธรรมให้ล่ม	รับเร่งไม่รารอ
กล้าหาญถูกดอง	ศึกษาใช้เหตุผล
ระวังท่วงท่านอง	อ่อนน้อมย้อมตน
ประทักษิณเรียนง่าย	ต่อสู้มุนนาะ
มีวันนี้ไม่หน่าย	อดทนเพียบจะ
เดิกเสเพสสนุก	ตีมเหลาสำราญ
นิรจังค์ทุกชั้น	ชื่นชมกรรมมาน
คนส่วนข้างมาก	ถูกเหยียบถูกย่า
ควรจะกำล้าบาก	หนุ่มสาวต้องใจ
สามัคคีสมานฉันท์	ประชาชนคนงาน
ปρ่องคงพื้น้องกัน	ชัยชนะรอค้าขาน
หนุ่มสาวคือความหวัง	เรารักในจิตใจ
แข็งแกร่งมีพั้ง	และเติมไปด้วยไฟ

(หนุ่มสาว)

แบบที่ ๘ บทหนึ่งมี ๕ วรรค คำสุดท้ายของแต่ละวรรคสั่งสัมผัสกันหมด เสียงสูง-ต่ำ แตกต่างกันไป

สิ่งที่คุณมั่งมีเมินคือเงินตรา
ก็เพราเจ้าร้ายมีกันตื้นหล้า
แต่สิ่งที่พวากชนจนบ่นป้อยกอยหา
คือเงินทองของถ่านาก ยากจะครัว
เชื่อเถอะไม่มีอะไร จะดีไปกว่า
เศรษฐีมักมี จิตใจเอื้อเพื่อ
ให้เงินทองบริจาค มากด้วยความซื่อสัตย์

ตั้งสมาคมมุตตินิธิ อุดหนุนฯ ฯ เจ้อ
 กระเบี้ร์กระเปร้าເອາຊູຮະ ໄມເຄອບປັນເປົ້ອ
 ເປົ້ອມຕ້ວຍຄວາມຮັກນໍາໃຈ ຂອໂປຣດີໄດ້ເຫຼືອ
 ສໍາຫວັບຄນອັດຄົງ ພັດທະນເງິນທອງ
 ທີ່ວິດຈິດໃຈ ຍາກໄຟ້ໄມ່ຜ່ອງ
 ອຸ່ຍ່ອຢ່າງແຮ້ນແຕ້ນ ນາດແຄສນສີ່ຫອງ
 ຖຸນານຄວາມຕີ ມີແຕ່ບກພ່ອງ
 ຄວັບ ຖຸກອ່າງນັ້ນ ຈາກປົງຫາປາກທ້ອງ

(ຄວາມແທກຕ່າງ)

ແບບທີ 7 ບາກທີ່ມີ 4 ວຽກ ວຽກຂະ 2-13 ຕໍາມ ຕໍາສຸດທ້າຍຂອງວຽກທີ 1-2-3 ສັນຜັກ
ກັນທົມ ແລະ ສັງສັນຜັກມາທີ່ກໍາທີ 2 ຂອງວຽກທີ 4 ຕ້ວຍ ດັ່ງຕ້າວອ່າງ

ຕະວັນຍ້ອຍຄວາງ	ອັນໂຫຼິກ່າວງ
ເຄີຍມ່ວງ	ຈາກທ້າວງເວຫາ
ຝູ່ງນັກກາໂບຍືນ	ຕື່ນທຶນ
ທີ່ຕັ້ງຈາກເທິ່ງວາຫາກິນ	ຈົນສິນວັນ
ກອ້ວ້າວີຈີສັນພື້ນ	ເປັນກີວ
ສຸດສາຍຄາດີບສິ້ວ	ຕັ້ງວິວຄສິນໃນອ່າງໄທ
ໄຟ້ໄຫວເຮົາວິຊົດຫຼູ້ອ	ສັບຕິບໄວ່ວ່າງພື້ອຍ
ພະເອີນຄອຍ	ເຄື່ອນຄັດລ້ອຍອ່າງອີສະຮະ
ເສີຍຮະໜັງຫວັງເໜັງ	ຫວັງເໜັງ
ພຶກວັງເວງ	ເວັ່ງສະໜີໄຫ້ຈົງໂບສົ່ງ
ໄອ ໂປຣແມ່ເມດຕາຈິດ	ແດ່ສ່ວນພິຈິດ
ໄຫວູຄົດ	ຮູ້ປົດປົມືຈາກ ໂໂກ ໂກຣະ ພອງ
ຮູ້ຈັບປັນພາດສາຍຄາ	ຍາມຕະວັນຕັ້ນຫາຍ
ສ່ອງວັດມີປະກາຍ	ອຸ່ຍ່ປ່າຍພິ້າ
ອາ ຕະວັນວ່າໄຫ້ຢູ່ເທື່ອທຄາຍ	
ຍັງມີເວຄາຕັ້ນຫາຍ	
ສາອະໄໄກກັບອໍານາຈ ຍສ ສັກຕີ ເງິນທອງ ຂອງນອກກາຍ	
ແນວໜີວິດ ກີບັງຕ້ອງສູ່ງສຳຄັນຈຸດກັນ	

(ຍາມເຢັນ : ພ. ສຸການວິກາຈ)

ฉันทลักษณ์ใหม่ทั้ง 7 แบบดังที่ยกตัวอย่างมาได้ เป็นเครื่องหมายแสดงให้เห็นความพ่ายแพ้ของคนรุ่นใหม่ที่จะหลอกให้ไปจากกฎเกณฑ์เก่า ๆ แม้จะอ่านไม่ลึกปัก พังไม่เส้นหุ และขาดสุนทรียภาพของภาษาไทย แต่ก็จะท้อความต้องการของนักกษอนรุ่นใหม่ที่ต้องเรียนรู้ยังชัดเจน มีกรอบเล็กน้อยพอให้รู้ว่าเป็นร้อยกรอง มิใช'r้อยแก้ว

ประการที่ 3 ความคืบคลายในด้านรูปแบบของร้อยกรองปัจจุบันมีอิกประการหนึ่งคือ เกิดความนิยมการแต่ง “ก่อนเป้า” เป็นอย่างมาก “ก่อนเป้า” ไม่ใช'rูปแบบของกึ่นพันธ์ชนิดใหม่ นอกเหนือจากฉันทลักษณ์ที่เรารู้จักกันดีอยู่แล้ว เพราะ “ก่อนเป้า” เป็นรูปแบบการเขียนที่จะเรียกว่าร้อยแก้วก็ไม่ใช่ ร้อยกรองก็ไม่ใช่ สิ่งที่เป็นลักษณะสำคัญของก่อน เป็นลักษณะของการไม่มีข้อบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นจำนวนคำในแต่ละวรรค แต่ละบท การสัมผัส คำครุ-ถุ เอก-ໄก ฯลฯ แต่ขั้นตอนเดียวกันก็ไม่ใช่ความเรียงติดต่อ กันไปอย่างร้อยแก้ว จะแบ่งเป็นช่วง เป็นวรรคที่ได้รังหวังคงตาม หิน-ยาวแล้วแต่เนื้อความ การแบ่งข้อความเป็นวรรคเป็นช่วงนี้เองทำให้มีลักษณะเหมือนอย่างก่อน แต่ก็มิใช่ก่อน ชนิดใดชนิดหนึ่ง อย่างไรก็ตามถ้อยคำที่เลือกมาใช้ในก่อนเป้าก็เป็นถ้อยคำที่เลือกสรร กันแล้วว่า “ก่อนเป้า” นี่คือการแต่งผิดจากร้อยแก้วทั่ว ๆ ไป “ก่อนเป้า” นักจะเป็น รูปแบบค่าประพันธ์ที่ใช้บรรยายอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ไม่ใช่การพรรณนาเรื่องอย่างความเริงร้อยแก้ว การเริ่มแต่งก่อนเป้าจะมีมาก็แค่เมื่อใด ยากจะบอกได้แน่นอน บางคน กล่าวว่า “ได้อิทธิพลมาจากงานแปลพระราชพินธ์รัชกาลที่ 6 จากวรรณกรรมต่างประเทศ เช่น โรมோ ชูเจียต ซึ่งทรงถอดความในบทสนทนาไว้เป็นร้อยแก้ว แต่มีสัมผัสเชื่อมโยง ทำให้อ่านได้คล่องจองกันไป บางคนกล่าวว่าผู้เริ่มแต่งก่อนเป้าคือ ราชรังรอง (รัตนะ ชาวดี ประภากษ) ในคอดัม “ขอบกรุง” ของหนังสือชาวกรุง ฉบับเดือนเมษาคม 2502 ด้วย ผลงานชื่อ “แต่ความสวยงามและสิ่งที่ดีนี้ไป” (วรรณกรรมปัจจุบัน : ประพันธ์ เมืองนิล) อย่างไรก็ตามก่อนเป้าเป็นค่าประพันธ์ที่นิยมกันมากในปัจจุบัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าเป็นการ ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด และอารมณ์โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎเกณฑ์ใด ๆ ของกึ่นพันธ์ ความที่แต่งได้ง่ายจึงทำให้การแต่งให้มีคุณภาพท้าให้อาภิไปด้วย ก่อนเป้าที่ต้อง แยกจากแสดงความคิดคือแล้ว ยังต้องมีคุณภาพในการใช้ถ้อยคำให้สะเทือนอารมณ์ได้ไม่แพ้ ข้อเขียนอื่น ๆ ด้วย เช่น ก่อนเป้าบทที่เรียกว่า “ความว่างเปล่าของหญิงชรา” เรียงร้อยถ้อย คำโดยวันเพียง ภาคสุวรรณ เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า ผู้แต่งเลือกสรรถ้อยคำที่มีความหมาย และสร้างภาพพจน์ได้ลึกซึ้งกว้างขวาง รวมทั้งอารมณ์สะเทือนใจด้วย

ความว่างเปลี่ยนของผู้เรียน

คอมพิวเตอร์พัฒนาเรื่องราว
ใบไม้ที่นำความภรรรภู กระชาติร่อนไปตามลม
ผ่านทางป่าและแม่น้ำ และสักวันต่อไปปีนี้
หน้าฝนตกกระเทียมยังคงมากราดอยู่ เมื่อเดือนตุลาคม
ให้ถึงอยู่มีแต่หนังสากระบากห่อหุ้มแบบกระดูก
เข้าทั้งสองตัวชั้นน้อย ๆ เมื่อตอนนี้ปีกอยู่บนผืนดินโคลน
ดินฟุ่มฟา และไปข้างหน้าช่างว่างเปลี่ยน.....
ว่างเดียวจริงกับเพลิงแคด.....และ.....นกที่ร่อนลงมาเหนือซังน้ำ
ห้องน้ำที่กว้างไกล ดูเปลี่ยนแปลง.....
เด็กนักเรียนที่ฝันมาก.....มีอะไรบ้างหนอ.....ตัวโน้นใช่.....
ทุกอย่าง.....แล้วแต่.....น้ำค่า.....
จะเดือนกันนั้นแตงก้า.....สุกงอมแล้ว.....
นกเล็ก ๆ ใจเด็ดไปมา ส่องเดียงจุบจิบที่แข็งแกร่ง.....
ดูเหมือนแม่ดั้งไม่กลับมาจากน้ำเย็นหรือไม่.....
ทางเดิน ต้นนา มาสู่ร้าน ยังว่างเปลี่ยน.....ว่างจริง ๆ
ศิริจะหายเมื่อเดือนปีนี้นั้น ต่อไป เอ็นดอง.....เอ็นดอง.....
ร่างคดงอ มีแต่หนังหุ้มกระดูกแบบนี้กับพื้นดินอ่างเหงื่อยตัว.....
ตาปิดคนนิท เหมือนจะซ่อนไว้ในฟันฟุ่มฟา.....ตื้นหวัง.....
ตะวันคั้อยตัว ขบกันฟ้า เอ็นย่า.....
คอมพิวเตอร์หัวใจ ซึ่งเข้า แล้วว่างเวง.....
ผ่านทางป่าและแม่น้ำ ลมอุ่น.....สีขาวสว่าง ๆ นั้นให้หวิว.....
คล้ายดอกหญ้าอุ่นความว่างเปลี่ยน.....

ในการพิจารณางานที่เรียกว่า “กลอนเปล่า” ผู้อ่านก็อาจพิจารณาคุณค่าของร้อยกรอง
บทนี้ได้เช่นเดียวกับกรณีพิพนธ์อื่น ๆ คือ พิจารณาการเลือกสรรคำมาใช้อ้างอิงให้ภาพพจน์
ให้อารมณ์สะเทือนใจ มีอำนาจในการถึงอารมณ์ผู้อ่านให้รู้สึกร่วมกับผู้เขียนได้มากแค่ไหน
และอะไรคือ “สาร” ที่ผู้เขียนต้องการส่งมาให้ผู้อ่าน

2. กล่าวเช่นกันสนอง ร้อยกรองปัจจุบันมีกล่าวเช่นกันสนองแบบกๆ หลาอย่าง เช่น

2.1 นิการใช้สัญญาณตัวตน เช่น ในกลอนเปล่า ชื่อ สามตอกไม้ ของ จัง แซ่ตั้ง^๑
“ตอกไม้” นั้นเป็นสัญญาณที่กินความกรังทึงเยาวชนที่มีจิตใจบริสุทธิ์ ดังว่า

เมื่อคอกไม้ออกดอกในสวน
 ทุกทุกคอกออกง่วงตามว่ำวนัน
 ทุกทุกคอกก็ได้ทำหน้าที่ของตน
 ทุกทุกคอกก็ไม่เคยเป็นห่วงที่
 จะเสียสละ หรือคดโกงคนอื่น
 เพราะทุกทุกคอกมีโอกาสได้รับ
 ความง่วงตามอันอิ่งใหญ่ กว้างใหญ่ร่วมกัน
 เมื่อสวนนั้นคอกไม้ออกดอกอิ่งกว้างใหญ่

อีกบทหนึ่งเป็นบทกวีลีเด่นบทหนึ่งของแนวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ชื่อ “หนทางแห่ง
 หอยหาด” มีดังนี้

ในหอยการกันนั้นมีทาง	เปลี่ยวอ้างวังไว้คืนเดิน
และทางน้อยจึงหาเงิน	เป็นเงินงานวะวามไว้
รอว่าสักวันหนึ่ง	ซึ่งจะวันอันถ้าไฟ
จะเกรี้ยวกราดและพาดไฟ	ประสัยหอยถ่องเมืองอัน
เมื่อพ้นแหล่งเงินงาน	รัวรวมจะตามขับ
เพชรรถกายจะฉวยวัน	ขับเงินย่างแห่งช่วงทาง
และทางน้อยจะตามเนื้อ	เพื่อภาระแห่งผู้สร้าง
จะเหิดหายจะถอยล้าง	อย่างเคยเคยทุกคราวครั้ง
ทางนั้นจึงปรากวู	ทดลองไปชื่อดีใจหวัง
ครบโดยที่หอยยัง	กีบังใจที่ใจว่คัว
การเกิดต้องเจ็บปวด	ต้องร้าวราศและทราบ
ในสายฝนมีสายฟ้า	ในนาทีนั้นมีต้าหอง
นาเดินมาทุกเช้ายาก	นาบั่นนาบกันเพื่อนมอง
อย่าห่วงเรยร่อง	จะเริงไว้ในชัพนี้
ก้าวแรกที่เราย่าง	จะสร้างทางในทุกที่
ป้าเพื่อนในปฐพี	ซึ่งมีไว้รอให้เดิน
2.2 การใช้ภาษาพจน์เหนือชั้ง เช่น วิทยากร เรียงกุล เป็นว่า	
จะสอนความลึกซึ้งที่เกลือนฟ้า	มาทำอาหารให้คุณไว้สิน
พัฒนาที่เห็นออกเป็นชั้น	เอามาสินเป็นเตื้อเพื่อคนจน
ขับเอาความดีวันอันกว้างใหญ่	จัดสรรให้คนพานั้นก้าวทุกหน
เพียรร่วบรวมชาตุมาทั้งสากล	แล้วคิดคันปูรุ่งเป็นยาน่าໂโรคัย
	(ความคืบหน้า : วิทยากร เรียงกุล)

หรืออ้างว่า “รักษาด้วยการ กักขายน้ำ”	รักษาด้วยการ กักขายน้ำ
รักษาด้วยการ กักขายน้ำ	รักษาด้วยการ กักขายน้ำ

(รักษาด้วยการ กักขายน้ำ)

2.3 การตั้งค่าตาม เป็นอีกเวชหนึ่งที่มีอยู่มาก เป็นการตั้งค่าตามตามผู้อ่าน ส่วน ค่าตอบนั้นบางครั้งก็ตอบให้ บางครั้งก็อ้วว่าเป็นค่าตามที่ไม่ต้องการค่าตอบ เพราะถูกค่าตอบ กันดีอยู่แล้ว เช่น

วันนี้ ความคิดฉันตาม	อะไรคือความ	หมายที่ใช้ต้องการ
“เพียงพออยู่ไปวนวาร”	ทุรูจิตตอบขาน	“ซ่อนร่างไว้ในนาคร”
โคลคเดียว เงินเท่า เหนือย่อ้อน	เดินตามวงจร	เครื่องครัว แบล็กหน้า อาชิน
อยากกรีดเฉือดให้เหลวิน	ทุก-คนในบุคหิน	เลือดอังสีแดงอยู่หรือไม่

(ค่าตาม : แนว)

“มะไฟหวาน” ตั้งค่าตามไว้ว่า

เคยไหม	รากวุ่นหัวน้ำทิวสับสน
รากเหว่แม้อยู่ในหมู่คน	จับตันบนปลายไม้ได้เลย

แล้วก็ให้ตอบไว้ว่า

ท่าไม่หรือ	ค่าตอบก็คือความสับสน
เกิดมาแล้วอยู่ในหมู่คน	เดินผ่านเดินชนกันไป
ต่างคนต่างก็แสรวงหา	ต่างคนต่างก็คว้าไข่ไว้
แห่งอาหารยังคงหายใจ	เหมือนกันอาศัยอยู่บนดิน

(ท่าไม่ : มะไฟหวาน)

2.4 ใช้การเล่าเรื่องปั่นบทสนทนาหรือเป็นบทสนทนาลักษณะ เช่น

ข้อยกอกกันแม่ว่า “แม่จำแม่	คุณหนุ่มแก้นัดหนูไปคุหนัง
ให้หนูไปปะจะนะตั้กครึ่ง	ไม่สำพังหรือเพื่อนไปเหมือนกัน”
แม่ท้ามอ้อย “อย่าไปไม่ติดหรอง	ชาวบ้านครองเราไม่ติดหัน
พากปากขอสาวไส้ไครทั้งนั้น	จะสำศัญผิดถูกคุกคุกเอา
และแม่มีธุระจะไปตัวอย	ถูกอ้อยช่วยอยู่บ้านแม่หวานเมี้ย”
ข้อยกอกกันแม่ว่า “อย่าไปไม่ติดหรอง	มองแม่ครัวกระเบื้องก้าวเดินไป
พากปากขอสาวไส้ไครทั้งนั้น	อ้อยศักดิ์ศักดิ์เข้าห้องหน้าผ่องใส
และแม่มีธุระจะไปตัวอย	ลงกระໄใดเจ็ชั้นอย่างทันที

เจอกุณหนุ่ยหน้านัมแพนคนไป
พร้อมกับพูดเตียงกระเส่าอย่างเข้าชื่อ
ให้หนุ่ยพารอดอคหน้อยอ้อยใจอ่อน
แต่พอถึงวันเข้าไปโดยสายจะ

รับมาโดยใบจนอ้อยต้องกลับหนี
“ไปหาที่คุยกันสักวันนะ”
จะไปนอนไม่เต็มเป็นกิจจะ
พบแม่กะเร้ามະกันตรงบันได
(แม่ของอ้อย : สุรศักดิ์ ศรีประพันธ์)

2.6 ใช้คำหยาดมากกว่าภาษาเขียน ใช้คำสะแลง ใช้ภาษาถ้ารัวว่า บางครั้งรุนแรง และหมายความ ในการใช้ภาษาของกวนพินธ์ปัจจบันจึงต่างไปจากกวนพินธ์ในอดีตมาก เพราะภาษากรีกในร้อยกรองปัจจุบันไม่ใช่เป็นภาษาที่แสดงสุนทรียภาพด้านความไพเราะ และคำที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นพิเศษ แต่ต้องเป็นภาษาที่สื่อความหมายได้ตรงเป้า และอาจจะแสดงความรุนแรงเพิ่มพ้นรักกับความคิด จะนั่นจึงอาจจะใช้ถ้อยคำถ้ารัวว่า จนถึงคำไม่สุภาพ และมักใช้ถ้อยคำที่ใช้กันในชีวิตประจำวันมากกว่าคำที่คัดเลือกกันมาเป็นพิเศษ ดังเช่น

“อนิจจาหัวเราะเยาะชิงเหรอ
หัวงาชีหันชาติน้ำมีที่ไหนกัน
นั่นคือคำที่มุดเตะเคาะเข้าให้
มีร้าว จะได้เบือกนี่เสือกตะบอย”
“ขอไทยครับ ขอไทยครับ” (ผ่านเข้าไปแล้ว)
มองสาวร์ต์ไม่ยักษะเห็นเป็นคนตัว
“อ้อเงินเหรอ” (เออ ไอ้เงินไปได้ดันด)

“เทอะไ้อีหอกจะบอกให้ไว้อาบูญ
เมืองสาวร์ต์นั่นคือเมืองประเทืองสุข
เทวค่าเหรอได้เงินไทยเม่อ”
ผ่านบนรับ “ครับคุณทำมันน่าอยู่
การบูรค์นีคนนาทำจะไม่ยักษะมี

เพราะเหตุผลที่คุณเผยแพร่มันน่ารัก
หัวงาสร์ต์ที่ว่างให้วางต้องคงสอง”
หม้อกรอบใหญ่แหกปากก้อนร้อง “หมอยๆ
หมีบดอยหลังกรุดปรุดเพราะกี้สัว
ผ่านเข้าไปเชือดซานน์ต้ารัว
เลือกตามๆ ไม่ใช้รัวหัวอกครับคุณ
หม้ออีดหักตัวบังเบี้ยวเพราะเฉียวฉุน
เมืองสาวร์ต์นั่นงามละมุนเฉียวไ้อีเกลือ
ไว้ความทูกน์ “หมาแก๊สติง” ชิงชิงเหรอ”
“ทุกด้วยเชื่อ ใครจะโกรังเดียวไม่งะนี่”
เพราะคุณจะรุ่งเรืองกว่าเมืองคี
“แน่จะเชี๊ย” เก้าอี้นั่น “มันสุขชิงชิง”

(สร้างสาวร์ต์ขึ้นมาในโลกด้วยมือ : จิตา ภูมิศักดิ์)

ทุกน์สิทุกน์เหสือ
สูบເດືອດຕັງເທື່ອບົນ
ຖຸສຸດທາງນິວິຕ
ຫ້າຍຫີພແລະນິອສອງ
ນາສັນຈະຊຸກສູ້
ສິ້ນຫມດຄວາມອດທານ
ແລ້ວນັກມາເສີງ

ພວກມິນເດືອງໄປຫັ້ງສິ້ນ
ແມ້ແມ່ນິດນັ້ງໄວ້ຄຣອງ
ຈະຊຸກຜິດກິນຂອດອອງ
ຮ່າມພອງຖຸຕີອານຈານ
ທຸກເຫຼຳໜູ້ຈະກູ້ຕຸນ
ຮຶກງາຈນິຄົນໄກ
ເລືອດຂອງມິນຈະວິນໄຫວ

กู้จะผลิตภัณฑ์ไว
โลกเก่าจะพัฒนาสูญ
โลกใหม่จะเหมือนแม่น

เพาะปลูกในมีแต่แค้น
ด้วยกระถุงถุงถ้าแนน
ตินคนถูกเหล่าคนชน
(ที่สุด : นายชั้น ทุนเนอย)

ในบทร้องของยุคแรกเริ่มมีการรับอิทธิพลต่างประเทศใหม่ มีการใช้คำหันศัพท์ภาษาอังกฤษบ้าง เช่น ในบทร้องกรองของ “ครูเทพ” แต่บางครั้งก็ริจิใช้คำภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการกระบวนการกราฟิกเด็กดัน เช่น

ไทยซองใบถูกเขียน	ใบเครื่อง
ใบขอนเพลงเยี้ย	(เย็ดเยี้ย)
ปากแบบเหตือกคาง	ขาถ่าง (ชัดแจ่ม)
เด็นท์วิสต์คุกกะซึ่กเยี้ย	หน้มือมาอยกาก

(ไทยซองใบถูก-เพลงไทยไม่ได้ความ ใบเครื่อง-ไม่เอา ไอ-อ้า, กฎ, ฉัน, หม ตามภาษาสามัญ-เป็นภาษาสะแลงมะริกันคือหมายเก็ต-เชื้อชา)

อย่างไรก็ตาม จุดเด่นที่สุดในด้านวิธีการเสนอของร้องปัจจุบันคือ ความเรียบง่าย ทั้งรูปแบบและกลิ่น ด้านรูปแบบมีรูปภาพ กลอน และกลอนแปลตัว ซึ่งนับว่าเป็นกตุณลัษณะที่มีเด่นที่สุด นอกจากนี้ การไม่เคร่งครัดต่อจังหวัดภาษาที่เด่นที่สุด โดยมากคงรักษาไว้เพียงสัมผัสให้ต่อเนื่องกันเท่านั้น จนบางครั้งไม่อาจจัดປະເທດได้ว่าเป็นร้องของชนิดใด อีกประการหนึ่งร้องปัจจุบันไม่ได้ความสำคัญต่อศิลปะการแต่งซึ่งแพรวพราวไปด้วยสัมผัสใน การเล่นคำ เต้นเตียง เล่นความหมาย ฯลฯ ยกเว้นในงานของนักกลอนบางคน เช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งไม่ว่าจะพัฒนาในด้านเนื้อหาไปอย่างไร ก็ไม่ทิ้งศิลปะการแต่งเรื่องสัมผัส สรุป วรรณยາงค์ มีกิจวิธีการนำเสนอตัวยการเล่นคำในลักษณะอย่างใหม่ เพื่อเน้นเนื้อหาให้สนุกสนานขึ้น ความเรียบง่ายในด้านภาษาภารกิจเป็นจุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ร้องปัจจุบันไม่ใช้ภาษาไทย ศัพท์สูง ที่ต้องแปลไทยเป็นไทยอีกครั้งหนึ่ง มากใช้คำธรรมชาติๆ ที่เข้าใจได้ทั่วไป และสื่อความหมายได้ตรง แจ่มชัด บางครั้งอาจใช้ภาษาพูดภาษาสะแลง คำหยาบ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อความและความน่ารื่นรมย์

ในด้านเนื้อหาและแนวคิด เนื้อหาและแนวคิดเป็นสิ่งที่สอดคล้องกัน ซึ่งจะกล่าวไปพร้อมๆ กัน เนื้อหาและแนวคิดของร้องปัจจุบันแบ่งได้เป็น 2 พวกใหญ่ๆ คือ พากพากสัน และพากหัวหน้า พากพากสันได้แก่กลอนที่แสดงความรู้สึกอารมณ์ต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องความรัก หึงที่สุดยอดและชื่มเครว่า กลอนที่มีเนื้อหาและแนวคิดเช่นนี้มีอยู่มากและมีอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นผลสะท้อนประสบการณ์และอารมณ์ช่วงหนึ่งในชีวิตของคนทุกคน นักกลอนปัจจุบันที่ฝ่ากฤษณ์เป็นแนวทางแก่นักกลอนและนักอ่านในรุ่นหลังๆ คือ นักกลอน

ในช่วง พ.ศ. 2490-2500 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กอลลัมประเกษาพานได้รับความนิยมอย่างสูง นักกอลลัมเด่นประจាតควรรู้นี้ได้แก่ ประยุม ช่องทอง ประมวล โภมาการ์ต ประวิตร โพธิอาคนี ปิยพันธุ์ จำปาสุด นิภา นางยิ้มขัน จินคณา ปันเจติยา ทวีสุข ทองถ่วน คงใจ รัวบีชา เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ โดยเฉพาะเนาวรัตน์ เป็นนักกอลลัมในกลุ่มนี้คนเดียวที่ยังเขียนกอลลัมอยู่อย่างสม่ำเสมอในปัจจุบัน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาและแนวคิดไปสู่รูปแบบอื่น

ส่วนเนื้อหาและแนวคิดแบบก้าวหน้า มีข้อเรียกกันหลายชื่อ เช่น แนวคิดเพื่อสังคม ร้อยกรองมวลชน ร้อยกรองเพื่อชีวิต ร้อยกรองในเนื้อหาและแนวคิดเช่นนี้ คือร้อยกรองที่ผู้เขียนมองข้ามจากคนสองออกไปสู่ผู้อื่นและสังคมรอบตัว ผู้เขียนใช้ร้อยกรองเป็น “สื่อ” สองสารบ่างอย่างสูญอ่าน อาจจะเป็นเพียงการสะท้อนภาพ การปลูกเร้าซักชวน การร้องขอ ฯลฯ แต่จุดประสงค์ในเนื้อห้องร้อยกรองประเกษาพานเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ “ไม่ใช่ส่วนตัว ร้อยกรองที่มีเนื้อหาและแนวคิดเพื่อมวลชนนี้มีพัฒนาการมาตั้งแต่สมัยรัชกาล ที่ 5 เที่ยวนารถ หรือ ศ.ว.ส. วรรถโน (พ.ศ. 2385-2458) เป็นนักคิดนักเขียนที่ถ่ายทอดความรู้สึกของคนที่มีต่อบ้านเมืองไว้มากที่สุดอย่างกว้างขวางของร้อยกรอง ร้อยกรองบทหนังของเที่ยวนารถ และดึงความคิดเพื่อเรียกร้องการปกครองในระบบประชาธิปไตย เรียนให้มือ พ.ศ. 2448 ว่า

ไพรเป็นพื้นที่นิรัตน์ท่านของชอน	ตามระบบปฏิเมณค์ประเดินเข้า
แม่นนิ่งช้าส้าหสั่งยังมิทำ	จะตกค้างน้อยหน้าเวลาสาย
ขอให้เห็นเช่นเราผู้เฝ่าทักษะ	บำรุงรักษาชาติจะอดเครื่อง
ทั้งเจ้านายฝ่ายพหุและมนตรี	จะเป็นศิริไสซ์จริงอย่างนั้นนาน
ให้รับห้าปฏิเมณที่ขึ้นเป็นหลัก	จะได้รักกันน้อมใจไพรสยาม
เร่งเป็นพรีปรีคืออย่าช้ากาก	รักษาบ้านเมืองเราช่วยเจ้านาย

คือมา “ครูเกพ” (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มหิดล พ.ศ. 2419-2486) สะท้อนภาพของชาวนา ไว้ว่า

ชาวนาส่วนมากยากจน	เบื้องต่อไปสักกัน
ขาดน้ำด้วยภัยแล้ง	
เงินมาลงทุนหมุนเวียน	หายใจหายเข้า
คงอยู่เป็นเรือคึดเลือดเนื้อ	

(ขุนกรพงษ์ : 2471)

และสะท้อนภาพกรรมกรว่า

กรรมกร	
กรรมพร้อมกรรมสู่จัดให้	ตั้งนาตั้งไฟ
ให้ผลเป็นกรรมกรเรอย	

เข้าແຮງງານເອຍ

ต้องປົງປັບຕິການ	ตามກໍາທັນດົນຂອງສ້ານັກ
ເຫັນໃຫ້ໄຄດ້ຍ້ອຍ	ວັນລະນັດຂ້າມື່ງພັກ
ນັບວ່າເປັນງານໜັກ	ດາມສັກດີສູກຈ້າງເອຍ
(ສູກຄູ) ເຂົາແຮງງານໄທຍ	ຈະຕ້ອງນຶ່ງໄກດ້ຈາກມັນ
ໄປເຖິວຫາງານ	ຮູນສູກຈ້າງເອຍ.....
ເຂົາກວ່າມກຽບເອຍ	
ອູ້ໃນນັກ	ຫີ່ອປາດອນຫຼັນບັກ
ເວລາເປັນຂອງເຫຼາ	ມີໃຊ້ຂອງເຂົາທຶນໝາດ
ໝາດເງິນທອງກີດ້ອງອດ	ທຸກສິ່ງກໍາທັນດົນຄໍາ ເອຍ
(ສູກຄູ) ກຽບເອຍ	ປົມແນ່ນອນວ່າຫາງານໄດ້
ທົ່ງງານກີ່ໄພຣ	ໄມ້ອີ່ສະເໜີມືອນກສິກ

(ປະຈາສາມັນຂອງເຮົາ : 2472)

ຮ້ອຍກຮອງເພື່ອຫົວໃຈເນັ້ນຮູ່ງເຮືອງອ່ານຸມາກໃນຮະຫວ່າງ พ.ສ. 2490-2501 ອັນເປັນຫົວ່າທີ່ ພາພາກເນືອງແລະສັງຄົມໄນ້ຮັນເບີຍ ມີການທ່ານີ້ປະຫວາດຫາຍຄວົງ ເກີດກົງແນະຫັດຕົ້ນ ແລະກົງແນະຫັດຕົ້ນ ຮູ່ບາດອອກຮູ່ຮ່ວມມືນຢູ່ຈຳກັດເສີກາພແລະອອກພະຮາຍບ້ານຢູ່ຕ່ອດ້ານ ຄອນນູນໃຫຍ່ ເປັນຫົວ່າ ແຕກສັບເປັນຫົວ່າວັນທີ່ວ່າຮົມກຮອງແນວກໍາວັນນ້າທີ່ກັດກົດຢ່າງມາກ ທີ່ກ້ອອນນີ້ໄມ້ເປັນຮູ່ງເຮືອງແປລັກແຕ່ປະກາງໄດ້ ເນື່ອຈາກສົກພາກສັງຄົມປັນປຸວາ ເກີດຄວາມມົັດເຢັ້ງຮະຫວ່າງ ຄ່ານີ້ມີເກົ່າ-ໄຫມ່ ທ່ານໄດ້ກວ່າສະຫຼຸບຄວາມນີ້ກົດແລະປ່າກົງການຟ້າເປັນຫົວ່າມີຜົນງານຂອງ ແຫ່ງ ແລະຜອງການນີ້ເອງກັບມືອິທີພົດມັກດັນໄຟເກີດຄວາມປັນປຸວາໃນສັງຄົມອົກທີ່ທີ່ນີ້ ອ່າງໄກ ກົດຄວາມ ການປົດກົ່ນແລະກົງພາກທາງຄວາມຄົດໂຄຍດື່ນເຊີງຮະຫວ່າງປີ ພ.ສ. 2495-2500 ອັນເປັນຫຼຸດກົງ ສັນຕິກາພກທ່ານີ້ໄດ້ວ່າຮົມກຮອງກໍາວັນນ້າຮ່ວມທີ່ກໍາວັນນ້າໃນຮະຫວ່າງປີ ພ.ສ. 2490-2501 ມີ ນາຍມື (ອັດນີ ພົບຈັນທີ່) ເປັນຜູ້ນໍາ ນາຍມືສ້າງຜອງການມາຕັ້ງແຕ່ເປັນຜູ້ຄົບຄຸມຄອດສັນນິກລອນໃນຫັນສື່ອພິມພ ເຂົາຂົນ ທີ່ມີກໍາເນີດໃນປີ 2484 ແລ້ວ ແຕ່ຜອງການຂ່າວງແຮກຍັງໄນ້ໄດ້ແສດງແນວທາງສັງຄົມນີ້ມີເຄີຍເຄີ່ນ ຂໍ້ານັກ ຈົນກະທັນທີ່ມີກໍາເນີດໃນປີ 2490 ເປັນຫົວ່ານາ ນອກຈາກນາຍມື ກົມ ທົງປ່າວ (ທົງປ່າວ ວິໄປ ວິໄປສົກ) ອຸ້າເຫັນ (ປະກິດ ຊຸມສາຍ ໃນ ອຸ້າຫຼາ) ເປັນຫົວ່າ ວິໄປສົກ ຖຸລກວົງພໍ ຮູ່ງຊຸດີ ຈົດ ກົມສັກຕິ ທີ່ມີຜອງການ ຮ້ອຍກຮອງຫ້າຍຈັນທັກະລຸດປະເທດຕ່າງ ຖ້າ ມາກມາຍຮະຫວ່າງປີ ພ.ສ. 2493-2507

ຈົນຂອງນັກລອນທີ່ເອັນຫຼື່ອມາແລ້ວນັ້ນມີອິທີພົດຕ່ອນນັກລອນເພື່ອຫົວໃຈໃນຮູ່ນໍ້າຕົ້ນແຕ່ ກ່ອນ 14 ຕຸລາຄົມ 2516 ໂດຍເນັບຈາກນາຍມື ແລະ ຈົດ ກົມສັກຕິ ມີອິທີພົດມາກທັນໃນຄ້ານ ຮູ່ປະບົນທີ່ນີ້ມີເຄີຍແຕ່ງໆ ດ້ວຍກາພໍຍ້ານີ້ ແລະເນື້ອຫາປຸກເວົາໃຫ້ຮົມພັດທັນເກົ່າທ່ອສູ້ ຕັ້ງເປັນ

ในฝ้าบมีน้ำ
น้ำตาที่ถกราย
สองมือเขามีแสง
สองสารอิคนสัน
พายุยิ่งพัดอ้อ
อิคานนับแหนณ

เป็นข้าวทุกครัวคำ
เหวี่อยู่ที่สูกิน
ข้าวเน็นะมีรด
เบื้องหลังติทุกชั้นกัน
จากแรงมาเป็นแรง
จากรวงเป็นเม็คพรา
เหวี่อยหยอดสักกิ่หยาด
บุดไปนกที่เส้นเอ็น
น้ำเหวี่อที่เรื่องแดง
สายเดือดกุหงส์ตัน

มีแรงเอาไว้เพื่อ?
ใช้งานปานกระบือ
มีแรงให้ใจกลับ
ไยหนอบปราวี่
เทาขุนเขากดอยเดียง
ม้าค้อยเข้าเมดดา
ปรือปرانผู้เป็นนาย
หมดหวังความปราวี่

ในคืนช้ามีแต่ราย
คือเดือดหลังลงโถมคิน
เสียงเข้าเย้ยมีคนอิน
อย่าซุด, สู้ท้ายสองแขวน
ราบป่าหรือราบทั้งแคน
ธิจะพ่ายผู้ใดคนขอ

จงสูจ้าเป็นอาเจียน
จึงก่อเกิดมาเป็นคน
ให้คนชินทุกชั้นชัน
และข้มขันจนเขียวคลา
ระยะทางนั้นเหมือนคลา
ส่วนทุกชั้นยากต่ำบากเขี้ยว
ทุกหยดหมายดล้วนยากเย็น
จึงแปรร่วงมาเป็นกิน
และน้ำแรงอันหลังริน
ที่สูดดดก้ารบพัน

(วิญญาณหนังสือพิมพ์ : จิตร ภูมิศักดิ์)

ให้เข้าเดือกระนันถ้า
เท่านี้ถูกน่าอินดี
ให้เหลอกอับชั่วดาปี
บันดาดชื่นรื่นรวมยิ
เทากล่องเกลือยเป็นขี้ข้า
คินกลับหน้ากิ่ไม่มี
ตั่งรัวความบ่ได้ดี
ผู้กอดซึ่ที่กรมงาน

(มีแรงเอาไว้เพื่อ? : ร.ว. โภมพะรังษันทร)

ร้อยกรองกิเป็นช่นเดียวกับวรรณกรรมรูปแบบอื่นคือมีเนื้อหาเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง ร้อยกรองก่อน 14 ต.ค. เป็นร้อยกรองที่มีเนื้อหาปดปลุกเร้าให้ต่อสู้หลัง 14 ต.ค. เป็นช่วงแห่งการเปิดไปสู่ภาพความเป็นจริงอันแล้วร้ายของสังคมระดับต่างๆ และเสนอแนะหนทางแก้ไข แต่เมื่อเหตุการณ์ปฏิรูปเมื่อ ฤคตค 2519 ร้อยกรองส่วนใหญ่

แสดงความกังวลกับปัจจัยและคิดหวังที่เกิดขึ้น บางครั้งแสดงความจำจ้างที่จะเข้าไปป่วนกระบวนการ
ท่อสุขาในป่า บางครั้งหมายความว่าอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิต บางครั้งคือด้วยเหตุผล ฯลฯ อารมณ์ต่างๆ ที่จะห้อน
ออกมากในงานร้อยกรองเป็นเรื่องแบบปีศาจ ไม่สามารถเดาได้ การอธิบายความรู้สึกและเวลา อย่างไรก็ตามร้อยกรอง
เพื่อชีวิตจะยังคงมีอยู่ต่อไปที่ยังไม่มีความเป็นธรรมในสังคมอย่างเท็จพอ

การกล่าวถึงเนื้อหาของวรรณกรรมเพื่อชีวิตหรือวรรณกรรมก้าวหน้าเป็นเรื่องที่ทั้ง
ยากและง่ายไปพร้อมกัน ที่ว่าหากก็ เพราะมีเนื้อหาหลากหลายเมื่อเทียบกับร้อยกรองพากษ์ที่
มีเรื่องความรักอย่างเดียว ผู้ที่ว่าง่ายก็ เพราะในความหลากหลายของเนื้อหา มีอุดมุ่งหมาย
อย่างเดียวกัน คือ ก้าวเข้าร้อยกรองเป็นพากษาความคิดเพื่อมวลชน เพื่อสังคม ใช่เพื่อคนเอง
ในเนื้อหาหลากหลายมีเช่น

1. ก้าวอิ่งปัญหาของชานา กวรรณกร คณอน และผู้ใช้แรงงานเป็นสำคัญ เช่น

ผืนนาทุกวันนี้	หลาภายหลายที่เป็นสีเหลือง
ขาดปุ่ยจะประทิ้ง	อกชานาจึงจำปัดย
ผืนนาทุกวันนี้	หลาภายหลายที่เข้าจัดสรร
ปลูกบ้านชื่นบานกัน	ชานาไฟในใจตัว
ชานาทุกวันนี้	ตัวแสตมป์พันพัว
อกใจสันระรัว	สุดซึ้กคนก้มหน้าคืน
ชานาทุกวันนี้	ตะขันที่เคยชุ่มชื่น
สูงงานไม่ยั่งยืน	กรรมกรในโรงงาน

(เพียงเรียงจากข้นบท : ศรีสัจจา)

คันธีเทาถูกปล่อยออกจากปล่อง	หวุตโรงงานกังวานก้องเร่งร้องสั่ง
คนงานพาร่างหมومไก่สูญพัง	เดินไปยังประตูใหญ่เหมือนปากอักษะ
ภาคอาหารจานหนึ่งในตอนเช้า	วิคเป็นแรร์แรมเห้าสูตรเครื่องจักร
ถูกสูบดันคันธีก็ซักก็ซัก	เกร็งกล้ามเนื้อเหลือทะลัก-หนักและนาน
คนเหล่านี้มีคำอยู่คุณหนึ่ง	หงษ์สาวซึ่งชุมชนจากอีสาน
ตั้งนาเข้าเป็นกรุงเทพฯ เที่ยวทางาน	ทำด้วยการทุ่มแรงกายขายแรงกิน
คำจึงคือเครื่องจักรคนสองแรงแน่น	ถูกคลากแล่นต่อลมไปไม่ให้สิ้น
ทุกชีวันหน้าฝ่าวพิชัยใช้คำเคยชิน	เป็นชีวิตแห่งวันข้ามคืนวัน
วันหนึ่งคำขันจะที่นั่งทอด้ำ	เกิดมีดหน้าตาแมวมือไม้สัน
จะตั้งวุบตะครุบด้วยสายพานพัน	พอเสียงสันชาดลงก็หลอกลวง
เดือดกระเทียนเป็นเนื้อเส้นตัวขันแดงคล้ำ	จากมือที่เคยต่ำเกียร์ให้ว่าน
จากมือที่กอดผ้าพรมคระการ	มือแห่งงาน....วันนี้ต้องถูกตัดไป

ແພນຂອງຄໍາເຫດືອແຕ່ຂ້ອຍຄອກສັນ
ແພນທີ່ກ່າວຂອງເຮືອອູ້ກໍໄລວ?

ແພນຂອງຄໍານ້ຳນັ້ນອູ້ກໍໄຫນ?
ເຕືອທີ່ສະຫຼຸງຄຸນໃສ່ສິແພນຄໍາ!
(ແພນຂອງຄໍາ : ເຮືອເຈັບ ຈັນທາຣີ)

2. ແສດງສ້ານືກໃນກາງບິນເຄີຍຂັ້ນປະຫາມສ່ວນໃຫຍ່ ເຊັ່ນ

ຈະເປັນອາກີຍ໌ເມື່ອອຸ້ທີ
ເພື່ອຄວາມຕິ່ງມາຮ່ວມກັນ
ເຂົ້າຮ່ວມຮ່ວມພັດທັນເກີດ
ຮີ່ພົມບີ່ຄົມມາຂ້ານານ

ເກີຍໃກ່ໃນພັດທັນສ້າງສຽງ
ແທ່ງຂັ້ນຫາວ່ານັ້ນຄົນງານ
ແຈ່ນເຈືດກຳໄສໄພຄາດ
ທີ່ອຈະການແສງກອງສ່ອງພ້າ

(ແຕ່....ວັນຄຽດຂອງຊື່ວິດ : ທົວປວກ)

ປະກາດກ້ອງແກ່ງງົດສ້າ
ຕິ່ນເພື່ອເຫັນໄກຫຍ
ຈົງກົມມອງທີ່ກ້ອງຫຸ່ງ
ຫາວ່ານາທີ່ກັນຄາດ
ຈົງມັນໃຈໃນໜູ້ຜູ້ບ້າກເບື້ນ
ມອງເຫັນແກ້ກິໄກ

ປ່າຍຮອນາສັງຄົມໄຫມ່
ໂຄຮັນ, ຜູ້ກົດຕື່
ຈົງແຄມຸງທີ່ໄຮງ່ງານ
ກຽມາຫັນ ຜູ້ເກີຍໃກ່
ຈະເປັນເຊັນອາກີຍ໌ເມື່ອອຸ້ທີ
ຜູ້ກົດໄກວ່າ ອັງຂ້າຍແຫ່ງມວລປະຫາມ

(ບາກເພດແທ່ງມວລເຫັນ : ຄວິປະຫາມ)

ຄວາມຮູ້ທີ່ຄວາມຮູ້
ຄວາມຮູ້ທີ່ແທ້ຄືອ

ມີໃຫ້ອູ້ໃນໜັນສືອ

ປະຫານຖຸກເຫັນຢ່າ
ມາເພີຄມາຕິກ່ານ

ກາງຕ່ອສູ່ບັນຜົນນາ

ເຫັນໃຈເຫັນອອຍຫາກ
ເຫັນສ້າງມັດຄົມຄົມ

ຈົງອ່ານົກວ່າແທ່ທ່າວາ

ເຫັນເຫັນທີ່ເຫັນ
ເຫັນເຫັນທີ່ເຫັນ

ຮີ່ຫາວ່ານາກຽມາຫັນ

ນາຍຖຸນູ້ຂ້ວ່າຫາດ
ສັກດິນາຖຸນ້າງໃຫຍ່

ເຫັນບັນບາກຕ້ວຍທຸກໆກົນ

ນາຍຖຸນູ້ຂ້ວ່າຫາດ
ສັກດິນາຖຸນ້າງໃຫຍ່

ເພື່ອທຸກຄົນໄດ້ເສພົມກິນ

ນາຍຖຸນູ້ຂ້ວ່າຫາດ
ສັກດິນາຖຸນ້າງໃຫຍ່

ເຫັນປັດຫຼັນນ້ຳເໜື່ອເວີນ

ນາຍຖຸນູ້ຂ້ວ່າຫາດ
ສັກດິນາຖຸນ້າງໃຫຍ່

ແຕ່ມັດຄົມຄົມຖຸກປັດນີ້ປີ

ໂຄ່ນສົມພວກປີກາ

ນັ້ນຍຸກາດທຸກສິ່ງໄວ້

ຈົງປັດຫຼັນຫຼັນປັດຫຼັນປະຫາມ

ເພື່ອຕ່ອສູ່ອ່າງແກສັກສ້າ

ຜູ້ຂ້ວ່າຫາໃນສາມານີ້

(ນັກເຮືອນ-ນັກຮັບ : ສມສັກຕີ ພິທັກຍັນ)

เราไตร่วนพวนดินสั่นทุกหยอน
เพื่อหอยดินเนินเดินพื้นพดูรา
มีงมิตร้าจำสันผายของเรานี้
แต่เป็นของชาวชนทุกคนไป

ยอมแผนมอมหมอกงานหัวน้ำซากล้า
เป็นไทรประภูมภ่วงทั่วแคร้นไทย
ใช่ของพี่ ของเธอ เท่านั้นไม่
ผู้ก้าวโคลกไว้ตัวอย่างงาน

(ของชาวชน : อุชเชน)

3. ก่อร่วมความรักก็เป็นความรักเพื่อมวลชน เช่น

ความรักแท้ดิอที่มีคุณทั่ว
ใช้รักษาติศาสนากำบ้านอ
ความรักแท้แน่นี้มีอยู่หนึ่ง
คือความรักอันเริงสีง闷ใน

ใช้แต่ตัวคนเราถูกเข้าหาหนอ
คือใช้รักเพื่อบ้าส่าสีไป
ที่จะทิ่งทุกชีวะทุกทิ่มให้
มองคนไฟคาดตรารพ์ชั้นเราร่อง

(อันความรักแน่แน่นี้อยู่ที่ไหน นายมี)

อ่า-รักอันมั่นอุราของบ้านนี้
นาส่านีกสึกถ้าอ่าไวญญา
ตัวยเกรียงไกรในพังดังร่วมสร้าง
ตัวร่วมกันชั้นชนหนึ่งชั้นบ้านค่า

ใจนั้นรังสีสกาไวในใจข้า
ชาวยประชาสามัญชนคนทำงาน
ผินพองย่างที่เป็นอยู่คู่ไฟคาด
ให้พยายามแห่งรักแท้ไม่แปรไป

(รักของข้า....ประชานคนทำงาน : ทวีปว)

นอกจากความรักเพื่อมวลชน อุชเชน ยังกล่าวถึงการมีชีวิตอยู่เพื่อคนยากจนอีกด้วย

ฉันอยู่เพื่อยุคทองของคนยาก
เพื่อความถูกที่เข้ามามาห์ด้า
เพื่อโลกใหม่ไม่สะอาดพิเศษเหลือ
เพื่อแสงรักส่องรุ่งฟุ่งเป็นสำค

ที่เข้าจากทรัพย์รวมช้าบ่นหัว
เพื่อความกลัวกัลตับบ้านบ้านบ้าน
เมื่อคนเอื้อไม่ริอาอยไม่ขายข้า
สว่างน้ำน้องที่มีข้อเยอ

(อยู่เพื่ออะไร : อุชเชน)

4. ก่อร่วมสู้หอยในลักษณะยกย่องเท่าเทียมผู้ชายในการนับบทบาทร่วมกันต่อสังคม ดังว่า

ตื่นขึ้นเดินเดินมาค่าของซีพ
ชายหรือหอยจริงประจักษ์ศักดิ์บ้านค่า แต่ละหน่วยช่วยทำงาน “สร้างสังคม”
รพิพราณวันเวียนเปลี่ยนมาใหม
ชายหอยร่วมร่วมพังห่วงอุดคุณ

คือประทีปประเทืองไก่ฟ่องไฟค่า
ควรเคียงป่าเตียงไฟหลให้เหมาจะสอน
ความเป็นไทยในบรมคติเยอ

(ตื่นเดิน....สุดร์ไทย : ทวีปว)

อย่างให้เชื่องานเด่นชั่นอาทิตย์
ให้ความหวังพั่งงาญจราโถงริน

ส่องชีวิตมวลสว่างทั่วทางสั้น
ให้ชีวินวัฒนาเดินก้าวพร้อม

ผู้หญิง.....
ใช้มาสติกี่วนชวนเด็คตอน
แท้เรือคือพสังพสังค์นี้
เป็นคุณค่าความรักสักใจ

เชือไข่ดึงประงายให้สอนสอน
ใช้ต้องน้อมย้อมหั้งตามหลังโครง
เป็นชีวิพัฒนาแก่วงก้าวได้
ผู้ก้าวไกลใกล้เรียงเคียงป่าชาย
(ผู้หญิง : นรี นันทวัน)

"ศรีนาคร" กล่าวถึงความพยายามของผู้หญิงว่าควรจะพยายามด้วยตัวเองไปเป็น

พยายามเขย	คำเฉลยต่อไปนี้เข้าที่ไหน
พยายามทำางานแข็งกร้านแกร่งไกร	เพื่อช่วยมวลชนไทยที่มีความ
เพื่อช่วยให้เข้าได้มีที่เรียนร่า	มีงานทำมีเงินจ่ายหาบหักสน
มีบ้านอยู่อย่างเป็นสุขทั่วทุกคน	งานเพื่อรับหั้งต้นอยู่กินตี
พยายามเป็นเท่าน้ำขาวหวานหรือซ้าย	เท่าเดินชาย.....เชิดความรักในศักดิ์ศรี
ใช้แนวโน้มไฟไว้กับผัวชั่วคาปี	ใช้ความสามารถที่มีกอบกิจกรรม
องทึ่นเด็ค รู้ดูนว่าตนสามารถ	จงองอาจอย่างโอมให้โครงเหดิบย่า
แม่แห่งอุทุก แม่แห่งโลก แม่แห่งธรรม	สองมือแม้นแม่แรงด้วยโลกและคน
เชือจักพยายามเพราะค่าหนึ่งชีวิที่ในสิทธิ	ที่ควรมีเสมอเมื่อคราทุกแห่งหน
ศิทธิ...นะห่า...จะเรอปองศิทธิ์ของคน	สหายด้วยศักดิ์เสรีชนใช้เชือด

ผู้หญิงเริ่มงานรับคำปลูกเรือนหล้านี้ ภรรยานั้นที่กล่าวถึงผู้หญิงในระยะหลังจึงแสดงให้เห็นสำนึกของผู้หญิงรุ่นใหม่ที่ต่างไปจากรุ่นเก่า ดังที่ จิรันันท์ พิตรปรีชา เรียนบท "อหังการ์ของดอกไม้" ไว้ว่า

ส ต รี มีสองมือ	มั่นอีกธิโภในแก่นสาร
เกติอัวเย็นจักเป็นงาน	มิใช่ร้านทองแพรพาราม
ส ต รี มีสองตีน	ไว้ปاآบเป็นความໄฝดัน
อินหั้คดอยู่ร่วมกัน	มิหมายมั่นกินแรงโครง
ส ต รี มีดวงตา	เพื่อเสาะหาชีวิตใหม่
มองโลกอย่างกว้างไกล	มิใช่กอบขะม้อบชวน
ส ต รี มีดวงใจ	เป็นดวงไฟมีผันผวน
สร้างสมพรั่งมัวร	ด้วยเชือล้วนกีดคุณ
ส ต รี มีชีวิต	ถ้างรอยดีดด้วยเหตุผล
คุณค่าเสรีชน	มิใช่ป่วนกามารมณ์
ต อ ก ไ ม มีหนามเหตุน	มิใช่แย้มคือคนชั่ว
บานไว้เพื่อสะสม	ความอุดมแห่งผืนดิน

แต่ “กัลยา” แสดงความมุ่งมั่นและพึงก่อค่านิยมที่มองเห็นผู้หญิงเป็นคอก้าไม่โดยเด็ด
เชิง “กัลยา” ประการใดว่า

“ฉันเป็นคน”

ฉันมีใช้คอก้าไม้

ฉันเป็นคน

มีความรู้สึกพัฒนาตัว

มีวิญญาณการต่อสู้

แข็งแกร่งเช่นเดียวกับเธอ

ฉันเป็นคน

เพราะฉันมองเห็น

ฉันเจ็บปวด

ฉันทรงมานะ

ฉันรู้สึก

ฉันมีวิญญาณ

ฉันมีใช้คอก้าไม้

โปรดยกกันให้ทั่ว

จะเข้าใจกัน

ฉันจะบอกรือ

เมื่อเรอสู้ ฉันสู้

เมื่อเรอเหนื่อย ฉันเข้มแข็ง

เมื่อเรอสัม ฉันจะพาเรอสุก

เมื่อเรอวิง ฉันจะชูธงนำหน้า

ให้เวลาฟังหน้า

จะได้พิสูจน์ว่า

ฉันคือผู้เดินหน้า

เพmonpa เดียงไหส์เรอ

หลังจากนั้นมา บทบาทของผู้หญิงในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมได้รับการยอมรับ
มากขึ้น ร้อยกรองปัจจุบันจึงกล่าวถึงผู้หญิงด้วยทักษะอย่างใหม่ อย่างเช่น

เราผู้หญิงผู้อ่อนโยนยุคใหม่

มีสีสันที่สาวรับประทานประดา

เราคือคนมีใช้เครื่องบ้านบัด蔻

เราไม่เป็นเราไม่ใช้คอก้าไม้บ้า

ในแขกนักล่องทางมีครรชน

เราเมต้ามีหัวใจอันเหมาะสม

เราเป็นໄທນີໃຫ້ກາສຖາກຈິງ
ເຮົາເກີດມາເຮົາມີເສົ່າກາພ
ເຮົາມີເຫັນເຮົາມີອື່ນມາກມາຍ
ເຮົາແບກວັນກາປະໄວຕົ່ງທັດ
ເຮົາຈະບື່ນຫຼັດມະຍອງເພື່ອຂອງຄຸນ
ເຮົາຈະສື່ນເຮົາຈະຝ່າຈະກ້າກວ້າ
ເຮົາຈະວັດທຸກທຸກເງື່ອນທີ່ເຄີ່ອນຈຳ
ຈະປັດແອກດ້ວຍເວົງຈະເວົ່າ
ເຮົາມີເສື່ອງຢູ່ຮອງຫົ່ງກ່ອງດັ່ງ
ເຮົາແມ່ນອານເຫຼາເຮົາທີ່ອໜູງອັນຍິ່ງໃຫຍ່
ມີໃຫ້ເກີດແຕ່ກຣມທີ່ກໍາກວມ
ເຮົາຜູ້ຫຼູງທີ່ຕ້ອງສູ່ເພື່ອຜູ້ຫຼູງ
ເຮົາຈັກດ້ວຍມີວົງຂອມອອີອ

ທີ່ຄອບຮອງຮັບອາຮມົນໃຫ້ຜູ້ຫາຍ
ໄຄຣະທ່ານຫຍານອ່າຄີດໝາຍ
ທີ່ຈະທຳທີ່ຈະກາຍທຸກທຸກຄົນ
ເຮົາແບກທ້ອງແບກຂະດາມແຕ່ດັ່ນ
ແຕ່ຈະຂອມນ້ອມຈຳນິນໃນສັຈຮຽນ
ທຸກທຸກດ່ານທຸກທຸກດ້າວເຮົາຈຳ່າ
ກູງທີ່ຄຣອບເຮົາຈະຄວ່າທຸກທຸກຄົ້ງ
ເຮົາຈະດັບຄວາມເຫຼົາດ້ວຍຄວາມຫວັງ
ເຮົາມີແຮງມີພັດທີ່ຈະຮັມ
ມີໃຫ້ເກີດໃກ່ໄຄຣະທ່ານຫຍານ
ແຕ່ຈະວ່າມທຸກກຣມດ້ວຍກຳນົມອ
ກຣະແສຄລືນມີເຄຍນິ່ງມີໃຫ້ຮູອ
ມີແຕ່ເຮົາໃປປິ້ອດ້ວຍມືອເຮົາ

(ມີແຕ່ເຮົາໃປປິ້ອດ້ວຍມືອເຮົາ : ຄົມທວນ ຕັນຮູນ)

ເຢັນຄວ່າວ່າເປົາພິມາເຢັນເຢັນ
ທອດຕະບະຫຼຸດຂົມໃນຮ່ມໄມ້

ກ່ອຍຄົດເລື້ວເຖິງເຖິງເຄື່ອນໄຫຍ່
ດື່ນຕະສິງຕົງໃຈໄດ້ພານພນ

ມີອັນດັບຄ່ອຍວາດມາດກະຮວຍ
ອີກມີອ່າຍກະບັນດ້າຍໄກປະກນ
ດື່ນແຫືບທີ່ກະຊຸກຍົກດົກກະຮາທນ
ຄ່ອຍປະກນດັດເສັ່ນເປັນຄອກຄວງ
ເຂອປະກອງຄວາມອ່ອນໄຫວໄໃນມືອ
ພວ້ມກັບທີ່ຄວາມແນ້ງຫັນບறງດຸ່ວ່າງ
ກ້າວໄປກັບຄວາມກ້າວໜ້າຝ່າຍປ່ວງ
ໂທລະກ້າວ ກີລະຫ່ວງ ກະບັນດ້າຍ
ນີ້ແຫສະ “ຫຼູງປັນຝ່າຍ ຂາຍດີຕາບ”
ສະຫຼອນກາພກກາງຈານ ກາງຍືນຫຼັດ
ມີອີກສ່ວັງມືອີກທີ່ກໍາກະຫຼັກ
ຈົນແປປັນຄວາມເຈນຊັດ ປະວິທິຄຸນ
ຄົນທີ່ສ່ວັງຄົນທີ່ທີ່ກໍາໄໝເສື່ອງໄລກ
ກໍາຫນດໃຫ້ຄວ່າຂະດາມແຕ່ດັ່ນ
ຄົນທີ່ສ່ວັງງານເພື່ອເກື້ອມວະຫຼນ
ນ້າສ່ວນຄຸນການຕ່ອກກ່ອສ່ວນຮວນ

ในเมืองท่านอับเหว่อเมื่อเมืองนิม
 ในเมืองยังมีเมืองนิม
 ในความงามความงามจ่าอย่างไม่ก้ากวัน
 มีการร่วมแรงกันสร้างสรรค์งาน
 เชื่อไม่เพียงหอผ้า....หอกระรอก
 แต่เชื่อหอกระซิบ ผู้ดูแลสถาน
 เชื่อหอโลงหอนรังแห่งต้านทาน
 เป็นสายธารที่หล่อเลี้ยงแม่น้ำต้น
 เมื่อลงร่วมเปาผ้ามาเมื่อเมื่อ
 เป็นไปอยู่เมืองน้ำตื้น
 "จะลักหอนหานทางอันกว้างขวาง
 ลงสู่ครัวเรือนเรือภาคอุดม"

ก็จะเส้นที่จะสายไม่สุดตื้น
 จะให้เจ้า อ้าให้อิน ถึงอินท์พรหม
 จากแม่น้ำต้นนี้คงดาวพราวด์สม
 เป็นเกลือของกรมกระพือพร้าวทิวทัศน์
 (มือที่ลักหอน : เนาวรัตน์ พวงษ์ไพบูลย์)

๕. การเรียกชื่อความบุคคลรวมในสังคม เช่น

สิทธิ์เรณองภาค	เหลือแต่สามบุตรยชน
มนุษยธรรมติ่งหัวพัน	สูหัวงเหวอเจริญ
ชันชั้นและวรรณะ	ถูกเกณฑ์กะเพื่อกดซี
ชาวนาครผู้มั่งมี	ใช้เท่านี้ชั้นชาวนา
แต่สักวันคงแจ้ง	คงมีแสงแห่งความกล้า
พร่องพร้อมด้วยศรีท่า	ด้วยสิทธิ์แห่งความเป็นคน
และเมื่อนั้นก็กลับ	รวมพลังย้อนเข้าประจำถู
นายทุนอิทธิพลด	ติคงพ่ายปีพองแรง
น้ำตาจะหยุดไหล	และน้ำใจจะเข้มแข็ง
จับมันสุดตะแหงแหง	ครึ่งไฟมันนิรันดร

(บทโคลงบทท้ายของชาวนาและราชข้าว : ชาตรุนต์ น้อยอ้อ)

๖. การเรียกชื่อประชารัฐไทย เป็นแนวคิดที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของเทียนวรรษณ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่ร้องกรองปัจจุบันมองปัญหากรัวหันว่าต้องแก้ปัญหาพื้นฐาน โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจก่อน จึงจะสร้างความเข้าใจในประชารัฐไทยได้อย่างสมบูรณ์ ดังเช่น บทกลอนเปล่าบทหนึ่งว่า

เขาทำตั้งไอกนา
 ก่อางเปปุ่วแผลดกที่แม่กล้า

เราเดินเข้าไปหา
 พร้อมกับสั่งคอกไม้ ประชาธิปไตยให้
 เก็บของหน้าเรา
 ด้วยความคิดเห็นเมย
 และขึ้นให้เรารออย่างเงียบๆ
 พลางถามว่า
 “ปัญหานี้ไม่ประชาธิปไตยแล้ว
 จะทำให้ฉันปัญหานี้ไป”

ที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของที่ร้อยกรองเพื่อรักษาในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าแสดงความคิดในหลายประเต็ล แต่มีจุดอ่อนอย่างเดียวก็คือ แสดงมีกังวลเรื่องเส้นอันเนื้อหาได้หลายแบบ อาจจะเป็นอย่าง “ชูธงชาติ” คือปลุกกระแสให้เข้าต่อสู้พากหันเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการอย่างรวดเร็ว หรืออาจจะเป็นแบบแนวให้คิด แนะนำให้ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรืออาจจะแสดงความก้าวไว้ด้วยตัวเอง แต่บางทีก็อ่อนหวานกึ่งพาลัน

พัฒนาการของร้อยกรองปัจจุบันจะต้องดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การแบ่งก่อตุ้นของร้อยกรองปัจจุบันนี้อยู่กับว่าเอาอะไรเป็นเกณฑ์ หากใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์ ก็จะมีร้อยกรอง 2 ประเภททั่งกล่าวแล้วคือ กลุ่มที่มีเนื้อหาพาฝัน ซึ่งอาจจะเป็นการบรรยายความรัก ความเชื่อ ความมั่นคง ฯ พรานาธรรมชาติ หรือเป็นบทสวดด้วย ฯลฯ อีกแบบหนึ่งเป็นกลุ่มที่มีเนื้อหาเพื่อรักษา สะท้อนภาพสังคมชักชวนให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคม ฯลฯ หากใช้ถึงการแบ่งก่อตุ้นนักก่อตุ้นได้ 3 พวก คือ

1. ก่อตุ้นอนุรักษ์นิยม นักก่อตุ้นก่อตุ้นนี้จะรักษารูปแบบ ฉันทลักษณ์ความงามนิยมตั้งเดิม และมักนิยมแต่งร้อยกรองเล่าเรื่องขนาดยาว ๆ เช่น นิราศบุนหั่งขุนแผน นิราศพระอภัยมนลี ของ นายฉันท์ ชำรุด นิราศเกาหลี ของ พลเรือตรีประจวน ทรงสุกฤต อิมิตเต้นต์เจพระเจ้าตากสิน มหาราช ของ พ.ต.ต. พิศาล เสนะเวส เป็นต้น

2. ก่อตุ้นเสรีนิยม นักก่อตุ้นก่อตุ้นนี้ไม่ให้ความสำคัญต่อรูปแบบเท่าเนื้อหา หรือคือไม่เคร่งครัดในเรื่องฉันทลักษณ์เท่ากับการแสดงความคิด นักก่อตุ้นในก่อตุ้นนี้มีตั้งแต่มีความสามารถพร้อมมุ่งลงทั้งในด้านเสนอข้อคิดและคิดประสบการณ์อย่าง เนวารัตน์ พงษ์ไพบูลย์ อุ๊ะเซนี ทวีปวาร ปฏิถอง วรรณศรี นายมี จิตา ภูมิศักดิ์ ร่ว โอมพะรัตน์ สถาพร ศรีสัจจัง สุจิตต์ วงศ์เกศ ฯลฯ ไปจนถึงพวงก์มุ่งเสนอความคิดชนไม่สนใจรูปแบบการแต่ง ว่าจะเป็นร้อยกรองชนใดก็ได้ มีฉันทลักษณ์อย่างไร และไปจนถึงพวงก์ที่ตัดเกรณ์ในเรื่องฉันทลักษณ์ ออกจนหมดคือ แต่งเป็น “ก่อตุ้นเปล่า” ร้อยกรองในก่อตุ้นนี้อาจจะแสดงความคิดและอารมณ์ได้ทั้งในแบบพาฝันและเพื่อรักษา

3. กถุ่มก้าวหน้า นักกลอนกถุ่มนี้มีความก้าวหน้าในด้านศิลปะการแต่งมาก “ได้สร้างจุดเริ่มให้วางการร้อยกรองของไทย ผู้นำกถุ่มคือ อังคาร ภัลยานพงศ์ จุดเด่นของนักกลอนกถุ่มนี้คือการสร้างจินตนาการกว้างไกล มีการเลือกใช้สัญญาณที่แยกใหม่และให้ภาพพจน์ที่สร้างความหวั่นไหวแก่ผู้อ่าน และอาจจะใช้แนวคิดแบบเห็นอความจริง การอ่านกลอนของนักกลอนกถุ่มก้าวหน้านี้ ผู้อ่านจะไม่ได้รับรถ “เกวศิลป์” ด้วยเสียง ด้วยจังหวะ ด้วยความงดงามของภาษา อ่านในกลุ่มนุรักษ์นิยม หรือด้วยความเรียบง่ายของรูปแบบและภาษาอ่าน กถุ่มเรียนรู้มากเท่ากับการได้ศึกษา “ได้ตรอง” “ได้พิความ” และการค้นหาความหมายตลอดจนความคิดของผู้เขียน นอกจากยังการ ภัลยานพงศ์ นักกลอนในกถุ่มนี้ได้แก่ วิโรจน์ ศรีสุโรา ราถุ๊ ฤทธาคันธ์ วิทยากร เนียงกุส หรือนางคนที่นิยมเขียนเป็นกลอนแปลง เช่น สุชาติ สวัสดิครร และจ่าง แซดดิ้ง ที่ใช้วิธีการของการวาดภาพด้วยดินอัดขร เช่น

ฉบับปี 1989

กวีนิพนธ์แบบนี้เรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า CONCRETE POETRY ซึ่งศาสตราจารย์ น.ส.บุญเหลือง เทพยศุวรรณให้ชื่อภาษาไทยว่า กวีนิพนธ์แบบบูรพากรรม พิพิมพ์ให้คำอธิบาย ลักษณะของกวีนิพนธ์ชนิดนี้ไว้ว่า

"กวีนิพนธ์แบบบูรพากรรมนั้น นักปรัชญาในคริสต์ศตวรรษใหม่อธิบายว่า เป็นกวีนิพนธ์ที่ 'ไม่ใช่ว่า ภาษา เป็นสิ่งที่ไม่มีเนื้อร่วมแต่ความหมาย ที่จริงแล้ว ภาษา นอกจากจะมีเสียงแล้ว ยังมีรูป คือรูปที่เขียนลงบนหน้ากระดาษหรือวัสดุใดก็ตามที่ใช้เขียน จึงหันมาเน้นการเขียน ร้อยกรองที่มีรูปแบบที่ช่วยนัยน์ตาให้เห็นภาพ และจากภาพนั้น ให้เกิดความนึกคิดไปตามแนวคิดแนวทางนึง ตามที่ผู้ประพันธ์จะคิด หรือที่ผู้อ่านจะคิด'"

* น.ส.บุญเหลือง เทพยศุวรรณ, "ฟังเสียงของวรรณกรรมไทย", สถาบันฯ: รวมไว้หมด. (พิมพ์ครั้งที่ ๒ ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๘-๙.